

VAKOK VILÁGA

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZAGOS SZÖVETSEGENEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
MEGYEI SZERVEKNEL
ÉS

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZAGOS SZÖVETSEGENEK
KIADÓHIVATALANÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. UT 47.
TELEFON: 210-440



L. Braille



XLIII. évfolyam
1982 * 11 szám



HENTSCHEL.
1892. X. 3.



M. CSERNUSOV:

JALTA NEM VITA TÁRGYA!

(Megjelent a Nemzetközi Szemle huszonhatodik évfolyamának 7—8. számában)

II. RÉSZ

A hidegháború előestéjén Nyugaton erőfeszítéseket tettek, hogy ennek az időszaknak a valódi történetét meghamisítsák. Bírálták Rooseveltet és Churchillt, mert állítólag jogtalan engedményeket tettek a Szovjetunióknak. Most és ilyen körülmények között emlékeztetnünk kell Franklin D. Roosevelt szavaira a háborút követő békéről, amelynek körvonalait élete utolsó napjaiban már kialakította magában: „Az Egyesült Államok — mondotta ez a nagy elnök — nem mindig lesz képes akaratát maradéktalanul érvényesíteni, de Oroszország és Anglia sem. Nem lesznek mindig készenlétben ideális válaszok és megoldások a bonyolult nemzetközi problémákra, bármennyire is szilárd az elhatározásunk, hogy a legjobbra törekedjünk.” Hangsúlyozta továbbá, hogy a végső döntéseket „közösen kell majd meghozni, és ezek a döntések gyakran egy adok-veszek kompromisszum — eredményei lesznek.”

A „közösen” és a „kompromisszum” kulcsszavak annak a megértéséhez, hogy Roosevelt hogyan képzelte el a háborút követő békét, amelynek alapjait ugyancsak Jaltában rakták le. Pontosan 10 évvel ezelőtt, 1972 májusában, egy most megtagadott, ésszerű kompromisszumot kötöttek, amikor is Washingtonban a legmagasabb szinten szovjet—amerikai dokumentumokat ír-

tak alá. Általánosságban az USA vezetői akarják a nemzetközi szerződések és egyezmények egész sorát felbontani, amelyek megpecsételték az egyenlőség és az egyenlő biztonság, valamint a II. világháború eredményeképpen kialakult határok sérthetlenségének elvét. A Jalta elleni támadásoknak ez a valódi oka. Az a jelenlegi nyugati állítás, hogy a Krími Konferencián Európát „befolyási övezetekre” bontották fel, egyáltalán nem új. A jaltai határozatok felülvizsgálatára, és elsődlegesen a szovjet nép vére és áldozatai árán kivívott győzelem megsemmisítésére irányuló vágy legújabb példája, hogy megkíséreljék destabilizálni a lengyelországi helyzetet, azét az országot, amelynek háború utáni sorsával Jaltában oly nagy figyelemmel foglalkoztak. A konferencia résztvevői egyetértettek abban, hogy Lengyelország — amelyet újra meg újra a Szovjetunió ellen irányuló agresszió folyosójaként használtak fel — erősnek és a Szovjetunióval barátnak kell lennie, képesnek minden olyan kísérlet visszaverésére, amely az országot politikai túszként kívánja felhasználni.

Ma Zbigniew Brzezinski a jaltai határozatok felrúgására bíztat. Henry Kissinger egy hónappal ezelőtt megjelent memoárjának második kötetében „a félelmetes jaltai naptári délkörrel” ír. Félelmetes, de

kiknek? Valószínűleg azoknak, akik félnek a nemzetközi együttműködéstől, és nemzetközi feszültséget színtanak.

Inkább a hozzáállás a félelmetes azokhoz a határozatokhoz, amelyek a nagy megpróbáltatások idején a népek közötti együttműködés eredményességének példái voltak.

A jaltai határozatok bírálói között európai politikusok is vannak. „A jaltai kérdéstről — jegyezte meg nemrégiben Helmut Schmidt nyugatnémet kancellár — ugyanazt mondtam, mint Francois Mitterrand, és ehhez továbbra is ragaszkodom. Úgy gondolom, morálisan elfogadhatatlan a világ különböző érdekszférákra való felosztása... Ezt azért mondom, mert Európa különböző politikai szférákra való felosztásának Jalta ténylegesen a jelszava lett.” Ez valóban kategórikus kijelentés. Igaz, hogy ugyanebben az interjúban, a szövetségi kancellár aláhúzta: „A Szovjetunió és a többi kelet-európai ország feladata, valamint a nyugati országok és az Egyesült Államok feladata vigyázni arra, hogy Európában ne legyen háború. Ezért szükségesek a tárgyalások és az egyezmények.”

(Folytatjuk)



ELNÖKSÉGI ÜLÉS

**Szövetségünk központi elnöksége
1982. szeptember 30-án
ülést tartott**

Jelen voltak: Dr. Bódi István főtitkár, Csengeri József alelnök, Gerdelics Ferenc, Kiss Sándor, Kuminaka Györgyné, dr. Jáksó László, Nagy Ernő, dr. Szabó Károly, dr. Szél Lajos, Szemerédi István elnökségi tagok, valamint Daru Geróné osztályvezető-helyettes és Barna Zoltán, lapunk szerkesztője.

Csengeri József alelnök üdvözölte az elnökség tagjait, és ismertette a napirendi pontokat. Felkérte Tóth Mária főelőadót, a Braille-könyvtár vezetőjét, hogy tartsa meg beszámolóját.

A referátum egyebek között foglalkozott a könyvtári állomány fokozatos gyarapodásával. Jelenleg 1254 mű 10 667 kötetben áll az olvasók rendelkezésére. 1982-ben eddig 180 kötet másolása fejeződött be. Idén sajnos selejtezni kellett 26 művet, mely 286 kötetből állt. A könyvtáros elmondta azt is, hogy sikerült egy budapesti szociális foglalkoztatót találni, amely vállalja a könyvek bekötését. Nagyon szép munkát végeznek, és most már nincs szükség arra, hogy a könyveket Szombathelyre küldjük bekötettni. Az olvasók létszáma is lassan gyarapszik, jelenleg 644 fő. Az év folyamán 14 027 kötetet kölcsönöztünk ki, ebből 2614 vidékre ment. A könyvek másolása folyamatos, sajnos azonban a gyakorlott jó másológok közül mind kevesebben vállalnak munkát, mert a másolási díj nagyon alacsony.

Felvettük a kapcsolatot a Szabó Ervin Könyvtár vezetőivel a Braille-könyvtár fejlesztése érdekében. A vezetők elmondták, hogy Budapesten, az V. kerületi Vadász utcában, a Szabó Ervin Könyvtár szomszédságában megürült egy lakás. Ha ezt sikerülne megszereznünk, jelentősen

fejleszthetnénk Braille- és hangoskönyvtárunkat. Az ottani könyvtár vállalná, hogy a nehezen közlekedő olvasóknak a könyveket kiszállítja.

Tóth Mária beszámolója után a hangoskönyvtár vezetője kapott szót.

Kovács Gusztávné is tájékoztatta a Központi elnökséget a könyvtár munkájáról. Közölte, hogy a könyvtár állománya 656 orsós mű 27 305 tekercsen. Kazettára 394 művet rögzítettek, mely 18 325 kazettát jelent. Az olvasók száma 767 fő. A kölcsönzés folyamatosan zajlik, a vidékre történő szállítás azonban mindkét könyvtár esetében gyakran akadályokba ütközik, előfordult már az is, hogy a posta kézbesítés nélkül visszahozta a szövetségbe a küldeményeket, pedig a csomag szabályosan volt megcímezve. A postai dolgozók nem is nagyon vigyáznak a könyvekre, előfordul, hogy az orsókat alig tudják a könyvtárosok kiszedni a fémdobozokból. Még néhány adatot közlünk, amely bizonyítja, hogy a problémák ellenére a Hangoskönyvtár milyen népszerű. Az elmúlt évben 3126 sorstárs 27 876 tekercsent és 60 502 kazettát kölcsönözött ki. Vidékre 1062 csomagot küldtünk, 5114 tekercsent és 13 256 kazettát.

Itt mondjuk el, hogy Tóth Mária kezdeményezésére tárgyalásokat folytattunk a KMK vezetőivel, ennek eredményeként a megyei könyvtárak nyújtanának segítséget főleg a hangoskönyvtári anyagok másolásában, elhelyezésében.

Szabolcs-Szatmár megyei Szervezetünk ez évben hangoskönyvek másolására 100 000 Ft-ot kapott. A cél az, hogy a Megyei Könyvtárral együttműködve létrehozzanak egy fiók-hangoskönyvtárat, amelynek anyagából a szabolcsi tagtársak kölcsönözhetnek.

A Csongrád megyei Szervezet is felvette már a kapcsolatot a Megyei Könyvtárral, és ígéretet kapott han-

goskönyvek másolására, kölcsönzésére.

A könyvtárosok beszámolóját a Központi Elnökség megvitatta. Többen felszólaltak, javaslatokat is tettek a könyvtárak higiéniáját és a küldemények korszerűsítését illetően, figyelembe véve a külföldi könyvtárak módszereit, tapasztalatait.

Nagy Ernő írásban nyújtotta be javaslatait, amelyek főleg a Hangoskönyvtár fejlesztésére, a könyvtár állagának megőrzésére vonatkoztak.

A testület úgy határozott, hogy a hasznos elképzeléseket könyvtáraink valósítsák meg.

A második napirendi pontban a Braille nyomda vezetője, Gubuznai Imre adott tájékoztatót munkájukról. Elmondta, hogy a pontírási kiadványaink időben elkészülnek. A jobb és könnyebb munka érdekében azonban legalább egy új lemezírógépet és egy sokszorosítót kellene beszerezni még ebben az öt éves tervben. Hogy a meglévő gépek ma működésképesek, csak annak köszönhető, hogy karbantartónk, Finta Gábor kiváló munkát végez, és mindent megtesz annak érdekében, hogy ezek a gépek működésképesek legyenek. Elmondta az előadó, hogy a folyóiratok előfizetésével is gyakran gondok vannak. Kérte, hogy a vidéki és a budapesti előfizetők tartsák be az őszi előfizetési határidőt. A főtitkárt pedig arra kérte, hogy járjon el a postánál, mert gyakran előfordul, különösen a zuglói kirendeltségnél, hogy a szabályosan megcímezett folyóiratainkat nem a címzethez továbbítják, hanem visszahozzák a szövetségbe. Számos olyan eset volt, amikor 50–60 sík- és pontírási VV-t küldtek vissza.

A Központi Elnökség a tájékoztatót megvitatta és elfogadta. Különösen az előfizetésekkel kapcsolatban alakult ki komoly vita, de végül is a már meglévő rendszer megváltozott a legmegfelelőbbnek. Eszerint a budapestiek november 15. és december 15. között, a vidékiek december 5-ig fizessék be a díjakat.

A napirendi pontok megtárgyalása után bejelentésekre került sor.

(Folytatás a 3. oldalon)



Megyei szervezeteink életéből

BALATON-PARTI TUDÓSÍTÁS

1982. május 27-e és 29-e között került sor a Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesülete és a Magyar Agrár Egyesülés rendezésében a dél-dunántúli orvosnapok rendezvényesorozatának megtartására. Május 27-én a keszthelyi Művelődési Központba igyekeztem. Amikor az épület elé értem, gyülekező sorstársakba ütköztem. Érdeklődésemre a szintén ott várakozó Ferenczi Ottóné sorstársnőnk elmondta, hogy ma

délelőtt tartják a keszthelyi Körzeti Csoport soronkövetkező összejövetelét és szívesen látnak, mint vendéget a rendezvényükön.

Én természetesen örömmel vettem és elfogadtam a meghívást és a sorstársakkal együtt átmentem abba az épületbe, ahol az összejövetelüket tartották. A nagy meleg ellenére sok sorstársam jött el, hogy részt vegyen az ismételt találkozón, amelyet Ferenczi Ottóné, a keszthelyi Körzeti Csoport vezetője nyitott meg. Szeretettel üdvözölte a tagtár-

sakat, valamint a nagykanizsai vezetőség tagjait, akik szintén eljöttek Keszthelyre.

Az értekezleten részt vett a keszthelyi városi szociálpolitikai osztály egyik munkatársa is, aki támogatásáról biztosította a körzeti csoportot. Ferenczi Ottóné örömmel újságot, hogy a városi tanács segítségével külön helyiséget kaptak, ahol lehetőség nyílik a sorstársak ügyesbajos dolgainak elintézésére. Ferencziné igen aktív fiatal sorstársnőnk, nyugodtan írhatom, hogy a körzeti csoport lelke, összetartója, mozgató rugója. Nagyon szép élmény volt számomra, hogy ezen a találkozón részt vehettem.

Kiss János

NEKROLÓG

Mély fájdalommal és megdöbbenéssel vettük a hírt, hogy elhunyt Váradi Lászlóné gyógymasszőr, tanulóink gyakorlati oktatója. Kati néni dr. Mirgai Sándor főorvossal együtt 1961-óta nevelte, tanította fiataljainkat az új szakma elsajátítására.

Megszakítás nélkül, lelkiismeretes munkával több mint 20 év alatt Kati néni mintegy 250 gyógymasszőr tanulóknak magyarázta el a gyógyító munka szépségét, és azt, hogy a beteg embereket mindig türelemmel, szeretettel kell kezelni.

Szerte az országban gyógymasszőreink helyt állnak a munkában, ez azt bizonyítja, hogy nem volt hiábavaló az a türelmes munka, amelyet annyi szeretettel végzett Váradi Lászlóné — mindenki Kati nénije.

Utolsó útjára a tanítványok közül sokan elkísérték és lerótták kegyelüket ravatala előtt.

Mindannyian, akik ismertük — szerettük Kati nénit, szívünkbe zártuk őt és emlékét megőrizzük örökre.

Szemerédi István

(Folytatás a 2. oldalról)

Elfogadta a Központi Elnökség Nagy Ernőnek, a Győr-Sopron megyei Szervezet titkárának két Braille-érem adományozására tett javaslatát. Ezután Dr. Bódi István főtitkár bejelentette, hogy a jövő évben siket vakok problémáival foglalkozó nemzetközi konferenciát hívnak össze Bahreinben, amelyen hazánkat is szándékozunk képviseltetni.

Az elképzelés szerint ezen a konferencián Dr. Bódi István főtitkár

és a Magyar Gyógyepedagógiai Egyesület egyik képviselője venne részt. Az elnökség a javaslatot elfogadta.

A második bejelentésben ugyancsak egy külföldi út szerepelt. A jövő évben Triesztben segédeszköz kiállítás lesz, amelynek megtekintésére Daru Gerőné osztályvezető-helyettes és Pinviczki Györgyöt, a Budapesti és Pest megyei Szervezet titkárát szeretnénk kiküldeni.

Ezután Csengeri József elnök zárószavával véget ért a tanácskozás.

Szemerédi István

HÍREK KOMÁROM MEGYÉBŐL

PÉCSI KIRÁNDULÁS

1981-ben a rokkantak jelentős támogatást kaptak a társadalomtól. A különböző gyárak, üzemek, vállalatok Komárom megyében az anyagi segítségnyújtásról sem feledkeztek meg. A megyei tanácshoz befolyt pénzüsszegekből jelentékeny részt kapott szövetségünk Komárom megyei szervezete is. Ezt az összeget úgy használtuk fel, hogy abból minél több ember részesüljön. Az idősök nemzetközi éve lévén, korosabb tagtársainknak akartunk kedvébe járni. Ezért kétnapos kirándulást hirdettünk Pécsre és környékére. Nagy volt a jelentkezők száma, ezért két autóbust kellett indítani. Izgatottan vártuk az indulás napját.

Augusztus 27-én kissé hűvös, de napsütéses reggelen gyülekeztünk Tatabányán, az indulás helyszínén. Hamarosan megérkezett a két autóbust, elfoglaltuk helyünket és útnak indultunk. Útközben érintettük Székesfehérvárt, Sárbogárdot, Sárkeresztúrt. Szekszárdon pihenőt tartottunk egy-egy üdítőital, kávé, sütemény elfogyasztására. A déli órákban érkeztünk meg Pécsre. Itt finom ebéddel vártak minket, amit fákkal árnyékolta kerthelyiségben, igen kultúrált körülmények között fogyasztottunk el.



Megemlítem, hogy Pécssett szervezetünk titkárát és feleségét, valamint adminisztrátorát és a vezetőség néhány tagját szívesen fogadta Dr. Szigeti György, a Baranya megyei szervezet titkára, aki bemutatja vendégeinek a székházat.

Délután városnézés következett. Pécs kétezer éves város. Már a rómaiak korában létezett, Pannónia tartományban Sophiana néven tartották számon. Az ország első egyetemét itt alapította Nagy Lajos király 1367-ben. Itt élt Vitéz János püspök. Először a székesegyházat tekintettük meg, építését már az 1040-es években elkezdték, többszöri átalakításon ment keresztül, mai formáját 1892-ben nyerte el. Elsőként a főépületet, majd a hozzátartozó három kis kápolnát mutatták meg. Szébbnél szebb történelmi és mitológiai ábrázolások, freskók gyönyörködtetik a látogatót, ezek Lotz Károly és Székely Bertalan alkotásai. A székesegyház mellett a püspöki palota foglal helyet.

Következő állomásunk a Zsolnai Múzeum volt. A herendi porcelángyártás mellett a zsolnai kerámiakészítés az egész világon ismert. A Zsolnai Múzeumban időrendi sorrendben mutatják be a csodálatos, szemet gyönyörködtető művészi kerámiákat, az alapítástól, a párizsi világkiállításon résztvetteken át egészen napjainkig.

A kiállítás helyszínéről a dzsámiba mentünk, melynek udvaráról a minaretet is megcsodálhattuk.

A délután gyorsan elrepült, s még hosszú út állt előttünk Kaposvárig. Itt a Kapos Szállóban kaptunk kényelmes elhelyezést éjszakára. A vacsorát a szálló éttermében szolgálták fel, ahol egy háromtagú cigányzenekar szórakoztatta a vendégeket. Az első napi fáradoalmak kipihenése után másnap reggel Igalra, a híres gyógyfürdőbe mentünk. Kellemesen meleg idő volt, így legtöbbször fürdőzéssel töltöttük el a délelőttöt. A különböző hőmérsékletű medencék között mindenki kedve szerint válogathatott. A fürdés, úszás, a jó levegő frissítő hatása folytán jó étvágygal fogyasztottuk el ebédünket

a strand éttermében. Délután jó hangulatban indultunk haza.

Ezúton szeretnék köszönetet mondani a kirándulás szervezőinek a sikeres lebonyolításért, amelyről csak felső fokon lehet beszélni.

Várölgyl János

MISKOLCI SORSTÁRSAK VENDÉGSZEREPLÉSE SZOMBATHELYEN

Augusztus 14-én, hosszú utazás után kezdődött a műsor. Hornyák Lajos szövetségünk Borsod megyei szervezetének titkára köszöntötte a résztvevőket. Dr. Szabó Károly igazgató üdvözölte a Borsodiakat. Ezután kétórás műsor következett, amelyen a vendégszereplők operettalokat, népdalokat, monológokat, verseket és opera-részleteket adtak elő. A szereplőgárdát a közönség viharos tapsal jutalmazta. Előadás után szövetségünk Vas megyei szervezetének vezetősége megvendégelte a borsodiakat. Másnap városnézés következett. Búcsúzáskor a Miskolciak köszönetet mondtak a szombathelyieknek a szíves vendéglátásért. A miskolci vizontlátás reményében köszöntek el a vasiaktól.

Visszautazáskor a tudósító, Nagy Károly riportot készített a borsodiak vezetőivel és a kultúr csoport néhány tagjával. Ezekből a beszélgetésekből néhány részletet közlünk. Hornyák Lajos elmondta, hogy „szombathelyi szereplésünk átlagon felül sikerült. A Lenin Kohászati Művek vezérigazgatósága jóvoltából megkaptuk a DVTK sportkörének autóbuszát egy remek gépkocsivezetővel együtt.” A Borsodiak a Csongrád megyei szervezettel kialakított kapcsolat után most a Vas megyeiekkel is együttműködésre törekednek. Simon Gyula, a kultúr csoport vezetője a többi között ezeket mondotta: „úgy érzem, hogy ez a szereplés mindenkinek hasznára vált. Sikerült kultúr csoportunknak felkészülni erre az útra. A felkészültség találkozott egy igen hálás közönséggel és egy gondos igazgatóval, az intézet vezetőjével, aki örömmel fogadott bennünket.” A borsodiak sikere példamutató lehet más megyei

szervezeteknek is kultúr csoport szervezésére. Réti Nagy Pál azt mondta, hogy nagyon sok vendégszereplésen részt vett már, de ilyen sikeres előadáson még nem volt. Az idős Mohácsi Ferenc sem bánta meg, hogy ott volt a szereplők sorában. Özvegy Farkas Sándorné nem érti a fiatalok elzárkózását, távol maradásukat a kultúr csoporttól. A Borsod megyei szervezet fontosnak tartja a kapcsolatok kiépítését más megyei szervezetekkel is.

Készült: Nagy Károly tudósítása nyomán.

VAK ESZPERANTISTÁK JUBILEUMI KONGRESSZUSA

1982. július 31-én a hollandiai Breda városában rendezett kongresszusra 18 országból érkeztek a sors-társak és kísérőik, összesen 120 személy. Ennek az összejelentelnek külön jelentőséget adott az, hogy a vak eszperantisták ezúttal 50. alkalommal találkoztak egymással. Az első ilyen jellegű kongresszus Prágában volt 1921-ben. A prágai találkozó óta a háborús éveket leszámítva, csaknem minden évben megtartották a vak eszperantisták kongresszusát. Az idei eseményre Európából 16 ország, valamint az USA és Kanada küldte el képviselőit. A szocialista országokat Bulgária, Jugoszlávia, Lengyelország és hazánk képviselte Bredában. Az egy hétig tartó kongresszus programja igen változatos volt. A munkaületeken kívül kirándulások, egy nemzetközi művészeti est és színházi előadások is szerepeltek a találkozó rendezvényeinek sorában. Az egyik rendezvényen nagy tetszést aratott Dr. Bodor Ödönné, székely népdalokból összeállított csokrával. A munkaületeken a következő témák szerepeltek: a Braille írás—olvasás, az eszperantó beszéd helyes kiejtése, az Egyetemes Eszperantó Szövetség és a Vak Eszperantisták Nemzetközi Szövetségének kapcsolata. Volt még előadás a hollandiai és a belgiumi vakok helyzetéről, továbbá a Katolikus Eszperantisták Világszövetségé-

(Folytatás az 5. oldalon)



Lapszemle

A „Hallássérültek” című lap 1982. szeptemberi számában Bana Gizella tollából „Köszöntő a siketek nemzetközi napján” címmel figyelemre méltó írás jelent meg, melyet kivonatossan közlünk.)

... Közel negyedszázada, hogy a Siketek Világszövetsége kezdeményezése alapján évenként, szeptember utolsó vasárnapján megemlékezünk a siketek nemzetközi napjáról. Célja, hogy a közvélemény figyelmét felhívja a hallássérültek problémáira, és a nemzetközi információk és tapasztalatok alapján ösz-

tönözze a hallásfogyatékosok társadalmi érdekvédelmét.

Az elmúlt több mint két és fél évtized alatt a Világszövetség kezdeményezése nyomán több fontos nemzetközi és országos megmozdulás indult, hogy a siketek nemzetközi napja célkitűzése mind teljesebb mértékben valósuljon meg.

... A magyar hallássérültek társadalmi rehabilitációja ténylegesen az egységes szövetség megalakításával — 1950-ben — vette kezdetét. E téren az elmúlt 32 évben olyan elgondolások valósultak meg, me-

lyekre régebben — a felszabadulás előtti munkanélküliség korszakában — gondolni sem mertek a hallássérültek. A 100%-os szakmai képzés biztosított, s ez az alapja annak, hogy a munkahelyeken a halló munkatársakkal egyenrangúvá válhattak. A munka mennyisége és minősége tekintetében pedig nem ritkán túlszárnyalják a hallók teljesítményét.

... Nagy jelentősége van az évenként megtartott siketek nemzetközi napjának, ugyanis felhívja a társadalom tagjainak figyelmét a fogyatékosok — köztük a hallássérültek — problémáira és mozgósítja a segítőképző erőket azok megoldására.

... Szövetségünk — jelentőségének megfelelően — nagy súlyt helyez arra, hogy évenként méltóan emlékezzenek meg a siketek nemzetközi napjáról. Ez évben is sokrétű volt az ünnepi program, kulturális bemutatók, sportrendezvények, vetélkedők, koszorúzási ünnepségek tették emlékezetessé e napot.

... A rokkantak érdekében indított világméretű mozgalom nem korlátozódott 1981-re. A fogyatékosok társadalmi beilleszkedését nehezítő problémák megoldása folyamatos feladat. Az Egyesült Nemzetek Szervezete felhívása szerint a kitűzött célokat 10 éves távlati programban valósítják meg. Ezért ebből a szempontból jelentős a siketek nemzetközi napja; arra hivatott, hogy a társadalom tagjainak érdeklődését, segítőkézségét ébren tartsa, és a szükséges irányba terelje.

Felhívás

A Vak Eszperantisták 51. Kongresszusát 1983-ban hazánkban rendezik meg. A kongresszus előkészítéséhez kérjük valamennyi eszperantó nyelven beszélő sorstárs segítségét. Az esemény előkészítéséhez kapcsolódó leveleket Dr. Bodor Ödön nevére szövetségünk címére kérjük. Személyesen is lehet érdeklődni Dr. Bodor Ödönnél minden kedden és csütörtökön 17—20 óra között szövetségünk budapesti székházában, vagy munkaidőben telefonon a 225-078-as telefonszámon.

(Folytatás a 4. oldalról)

gének az afrikai vakokat segítő akciójáról is. A kongresszus nagyon jó hangulatban telt el. Sokan találkoztunk régi barátokkal, ismerősökkel, de új kapcsolatok is létrejöttek. Az eszperantisták segítő és együttérző szándékának szép példája volt az, amikor csoportunk egyik tagja, Ulmer Lajos bácsi sajnálatos balesetet szenvedett és kórházba került, akkor szinte állandóan voltak látogatói. A vendéglátó ország eszperantistái még a kongresszus után is törődtek vele. A külföldi országok néhány képviselője nagy örömmel fogadta a neki ajándékozott hanglemézt, ame-

lyen a Homérosz Kórus és a vak előadók szerepelnek. Mi ezzel az ajándékozással a magyar vakok művészetéről kívántunk hírt adni. Örömmel vettük tudomásul, hogy a 68. Egyetemes Eszperantó Kongresszus Budapesten tartja összejevetelét 1983-ban. A kongresszust rendező Magyar Eszperantó Szövetség a Vak Eszperantisták 51. kongresszusát is megrendezi. Az utóbbi kongresszus előkészítéséhez és lebonyolításához kérjük a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének segítségét. Véleményünk szerint legyen a jövő évi találkozó a magyar vakügy jelenlegi helyzetének megismertetése a résztvevőkkel.

Dr. Bodor Ödön



DR. SZILÁGYI VILMOS:

A nemi szerepek változása

Bizonyára sokan olvasták a Védett férfiak című regényt, amelynek szerzője, Merle, egy, a nők által uralt társadalom képét vázolja fel. Ilyesmi persze, a valóságban nem létezik, hiszen még korunk társadalmában is többé-kevésbé patriarchális (férfi-uralmi) jellegű. De a helyzet változóban van, és sokan egyáltalán nem tartják kizártnak, hogy a jövőben a nemek szerepét cserélnek, s a nők veszik át a vezetéskét a társadalomban.

De nem szeretném ijesztgetni a férfi olvasókat, ezért sürgősen hozzászólom: a társadalmi folyamatok tudományos kutatóinak nem ez a véleményük. Ám, hogy jobban megértsük a problémát, előbb ismerkedjünk meg a „szerep” tudományos (szociológiai) fogalmával. Mint a színpadon?

Köznapi értelemben szerepről főleg a színjátszással kapcsolatban beszélünk: a színpadon mindenki a rá kiosztott szerepet játssza. De egy kicsit hasonlóan történik a mindennapi életben is. Minden társadalomban kialakulnak bizonyos elképzelések, elvárások arról, hogyan illik vagy kell viselkednie az emberl kapcsolatok meghatározott helyzeteiben. Például előírások szabályozzák, hogy kell viselkednie a tanítónak és a tanulóknak, a szülőnek és a gyerekeknek, a főnöknek és a beosztottnak stb. Az ilyen viselkedési előírásokat, normákat, a szociológia tudománya szerepnek nevezi. Az embernek a társadalomban betöltött pozíciójától, státuszától függ, hogy milyen szerepet kell játszania. A pillanatnyi helyzetnek megfelelően mindenki sokféle szerepet játszik. Például egy nő betöltheti az anyát, a feleséget, a barátnőt, az asszisztensét, a vendéget stb. szerepét. A különböző szerepek természetesen nem egyformán fontosak.

Legjelentősebbek a nemi, az életkori és a foglalkozási szerepek. Minden szerepnek megfelel egy elmentés, illetve kiegészítő szerep; a női szerepnek például a férfiszerep. Ezek az általános nemi szerepek aztán sokféle formát ölthetnek, például barát- és barátnőszerep, férj- és feleségszerep, apa- és anyaszerep stb.

Az ember nemi szerepe azért alapvető, mert az összes többi befolyásolja: a nők minden helyzetben nőként, a férfiak férfiként viselkednek. (Legalábbis ezt várják tőlünk.) De mit jelent tulajdonképpen a női, illetve a férfiszerepnek megfelelő — vagyis nőiesen, illetve férfiasan — viselkedés?

Erre nem is olyan könnyű a válasz. Ismerjük ugyan a hagyományos, nálunk megszokott nemi szerepnormákat, csak hogy ezeket ma már nem mindenki fogadja el. Jól megmutatkozik ez bizonyos külsőségekben, például abban, hogy sok nő hosszúnadrágot visel, rövid, férfias frizurát csináltat, cigarettázik stb.; a férfiak között pedig egyre gyakrabban tűnnek fel hosszú hajú, nőies frizurát, nyakláncot, gyűrűt és egyéb ékszereket viselők.

De nemcsak a külsőségekről van szó. Ha a viselkedést, a beállítottságot vagy az életmódot nézzük, a hagyományoktól való eltérés talán még nyilvánvalóbb, különösen a nők körében. Például régen a nőktől azt várták, hogy ne érdeklődjenek tudományos, műszaki vagy közéleti dolgok iránt, ne vállaljanak önálló, keresőmunkát, hanem fő életcéljuknak a férjhezmenést, a gyermekszülést és nevelést, a háztartás ellátását tekintésék. Ennek megfelelően azt is elvárták tőlük, hogy bízzák a kezdeményezést, a vezetéskét és az irányítást a férfiakra, legyenek passzív-

van odaadóak, háziasak, alkalmazkodóak. Ma viszont csaknem minden keresőképes nőnek önálló jövedelme van, sokan továbbtanulnak és egyre kevesebben vállalkoznak kizárólagosan a hagyományos női szerepre.

Ezzel párhuzamosan változik természetesen a férfiak korábban megszokott nemi szerepe is, éspedig úgy, hogy csökkennek a különbségek a férfi és a női szerepek között. Vegyük sorra a változások néhány főbb jellemzőjét a nemek együttélésének fontosabb területein.

RÉGEN ÉS MA

A leglátványosabb változások a nemek társadalmi munkamegosztásában és közéleti szerepében következtek be. A nők nemcsak munkába átlak, de fokozatosan többségbe kerültek egész sor, addig elsősorban férfiak által űzött pályákon, például az orvosi vagy a pedagógusi pályán. Igaz, ma is vannak kifejezetten férfi, illetve női szakmák, de a technikai fejlődés, a gépesítés és automatizálás a jelek szerint előb-utóbb felszámolja a munkamegosztásbeli különbségeket. A munkahelyi egyenjóság jó alapot teremt ahhoz, hogy a közéletben — a politikában, a párt- és tömegszervezetekben stb. — is kiegyenlítődjön a nemek szerepe, bár itt — főleg a felső vezetésben — ma még a férfiak vannak túlsúlyban.

Lassúbb, de azért megfigyelhető a változás a magánélet terén. A mai nők kevésbé otthonülők, mint anyáik; nem ritkaság az, hogy egyedül, férfi kísérel nélkül (sőt „gardedám” nélkül) mennek szórakozni, s ismerkedést kezdeményeznek a nekik megtetsző férfival. De a modern nő a kapcsolat további alakulását sem várja passzívan, hanem — ha jónak látja — kezdeményezi az érzelmi vagy szexuális közeledést is. Hagyományos szemmel nézve persze, ez nagyon „férfias” viselkedés, ami nem „illik” egy „igazi” nőhöz, s akadnak ma is, akik ezt elítélik. A régi erkölcs előírta, hogy a nő legyen nagyon tartózkodó, s őrizze

meg szüzességét egészen a házasságkötésig. Ugyanakkor a férfiaknál elnézték, sőt elismeréssel jutalmazták a házasság előtti „kalandokat”. A hagyományos férfiszerep előírta minél több nő elcsábítását, meghódítását és az elkötelezettség alóli kibújást.

Talán csak egy pontban egyezett meg a régi szerepelőírás: mind a nőnek, mind a férfinak igyekeznie kellett „jó partit” találni, vagyis a párválasztást az anyagi és karrier szempontoknak alárendelni. A modern nemi szerep ezzel szemben a szerelmi házasságot írja elő mindkét nemnek, s egyébként is egységes viselkedési elvárásokat támaszt. A modern férfi például nem várja el a nőtől a házasság előtti szüzességet és nem kergeti az érzelmileg megalapozatlan, futó kalandokat.

A házasságban és családban szintén újfajta nemi szerepmagatartás kezd kialakulni. Ennek az a lényege, hogy a házastársak nem tulajdonosként viszonyulnak egymáshoz, nem kívánják egymást kiszájtítani, korlátozni, „kézben tartani”. Ellenkezőleg: arra törekszenek, hogy szabad és egyenrangú partnerekként segítsék egymást az önmegvalósításban, értékes képességeik kibontakoztatásában. Éppen ezért nincsenek mereven különválasztott férfi- és női „reszortfeladatok”, hanem minden tennivalót rugalmasan, igazságos munkamegosztásra törekedve végeznek el.

Hagyományosan a férj, az apa a „családfő”, aki védelmet és anyagi biztonságot nyújt a családtagoknak, de egyben rendelkezik is felettük; a gyermekek nevelésébe közvetlenül ritkán avatkozik be, de akkor szigorúan. A korszerű apaszerep nem támaszkodik családfői előjogokra, nem igényel abszolút tekintélyt, hanem közvetlen és rendszeres részvételt jelent a családi ügyek intézésében, a gyermekek nevelésében. A modern apa nem nyomja el gyermekei egyéniségét, hanem tiszteletben tartja, s elősegíti önállóságukat, egészséges fejlődésüket.

A hagyományos feleség- és anyaszerep előírta, hogy legyen „főhiva-

tású” anya és háziasszony, aki kiszolgálja a család férfi tagjait, s mindenkor híven teljesíti „házastársi kötelezettségeit”. A modern anya nem tekinti élete egyetlen értelmének a férj és a család szolgálatát, mindenben egyenrangú társa a férjének, akivel a házastársi munkát éppúgy megosztja, mint gyermekének gondozását és nevelését.

CSALÁDI ÉLETRE NEVELÉS

A korszerű nemi szerepek elterjedése érthetően nem mehet végbe

máról holnapra, és minden zökkenő nélkül. Ma a legtöbb ember magatartásában különböző arányban keverednek a hagyományos és modern nemi szerepek elemei, s ez sok feszültség forrása a partnerkapcsolatokban, a házasságokban. A megoldást leginkább a nemi nevelés és a családi életre nevelés kiterjesztése és korszerűsítése segíthetné elő.”

(Családi lap 1982/9. sz.)

Társadalmi munkával varrógép készül vakok számára

FUMIKO SUZUKI MUNKÁJARÓL

Az a gondolat, hogy a vakok is használhassanak varrógépet, legalább annyira tettekre ösztönöz, mintha egy gyermek kezében szalagfűrészt pillantunk meg.

A kényelmes és nagy segítséget nyújtó varrógép használata azonban még várat magára a vakok körében, hisz jelenlegi konstrukciójában csak látóképesek tudják kezelni.

De végül is miért ne fejleszthetnének ki egy olyan gépet, amelyet a vakok is tudnának használni?

Japán úgy érzi, hogy mindenképpen ki kellene dolgozni egy ilyen varrógép technológiáját, mely nagy áldás lenne mindazok számára, kiket látásuk akadályoz a varrásban.

Így gondolkozik Fumiko Suzuki is, aki elhatározta, hogy felhívást intéz a társadalomhoz ezen célból. Ahhoz a társadalomhoz, mely a túlságosan oltalmazó, biztonságot előtérbe helyező hagyományai következtében mindezeideig távol tartotta a vakokat a varrógép használatától.

Az elmúlt 14 év alatt, mióta a tokiói városi kormány társadalmi aktívaként képviseli a vakok ügyét, azt tapasztalta, hogy akikkel együttműködött, különösen az anyák, hön óhajtik a varrógép használatának lehetőségét, hogy gyermekeik ruháit maguk varrhassák.

A jelenleg létező varrógépek

használtánál a vakok rovására mutatkozó, elbátortalanító megkülönböztettség miatt elsősorban Suzuki lelkesedése irányította a varrógép-használat régóta megtagadott örömeinek megszerzését a nemlátók számára.

Azzal kezdte Suzuki tevékenységét, hogy alaposan tanulmányozta a varrógépeket a látóképesség igényének szempontjából.

Három éven keresztül, három teljesen vak asszony segítségével a legkülönbözőbb típusokat próbálták ki. A legjobb alternatívának a Riccar Mighty 1000 elektromos modell mutatkozott.

Miután az elmúlt évben szerencsésen megteremtette az anyagi alapot tervéhez, arra kérte a Riccar mérnökeit, hogy működjenek együtt a Mighty 1000-es típusnak 16 szempontból történő tökéletesítésében, illetve a vakok számára történő átalakításában.

A kívánalmak a következők: a kapcsolóknak a vakirással (Braille) történő jelölése; a tárcsának kiálló gombokkal való ellátása, ami könnyen lehetővé tenné érintéssel az azonosítást; erősebb villanygökök beiktatása azok számára, kik nem veszíteték el teljes látóképességüket;

(Folytatás a 8. oldalon)



Dr. Rába Lilla klinikai orvos

Ismereteink az ideghártya - leválásról

A szemgolyó falát 3 egymásban fekvő burok, a külső rostos burok, a középső eres burok és a belső burok, az ideghártya képezi. A külső rostos burok a fehér átlátszatlan ínhártyából és a teljesen átlátszó szaruhártyából tevődik össze. Ez utóbbi egy kerek lemez, mely óraüvegszerűen illeszkedik az ínhártya falához, és mögötte láthatóvá válik a szivárványhártya. Ez utóbbi festéktartalma határozza meg a szem színét. A szivárványhártya élő fényképezőgépünk blendeállítója is, mivel közepén egy kerek nyílást hagy szabadon, melynek tágasságát a széleiben futó kis izom segítségével szabályozni tudja. A kerek nyílás neve: pupilla. A szivárványhártya és a pupilla mögött, de még mindig a szemgolyó elülső felében helyezkedik el a vékony kis rostokon felfüggesztett, átlátszó, mindkét felén domború fénytörő közeg, a szemlencse. A lencse mögötti, csaknem gömbölyű üreget egy üvegszerűen átlátszó, félfolyékony anyag, az üvegtest tölti ki. Az üvegtest normálisan csaknem egynemű, vázát sugaras és körkörös finom fonalak alkotják. A belső burok, a szem ideghártyája felelős a szemünkhöz ér-

kező fénysugarak észleléséért és részben továbbításáért. Az ideghártya fénymikroszkóppal vizsgálva maga is egy többrétegű — összesen 10 sejtrétegből álló — lemez, mely szorosan kapcsolódik alapjához, a középső réteget képező érhártyához. Az ideghártya elemeit részben saját erei, részben az érhártya hajszálrendszere táplálják.

A szem belsejébe a pupilla nyílásán át bejutó fény ingerületbe hozza a fényérzés elemi részeit, a csapokat és a pálcikákat, melyek az ideghártya 9-ik sejtrétegében foglalnak helyet. A csapok és a pálcikák nyúlványa újabb idegsejtekhez kapcsolódva valóságos „idegsejtláncot” hoznak létre, melynek utolsó eleme továbbítja az ingerületet a látóidegfőn keresztül az agyba. Ezen az alapon az ideghártyát az agy kihelyezett részlegeként szokás tekinteni.

A környezeti valóság megismerésének a tárgylátás az alapja, amelynek kapcsán a különböző színű fényfoltok vonalakká, formákká stb. kapcsolódva az ideghártyán „leképződnek”.

A tárgylátás alapja a szem feloldóképessége, azaz látásélessége. A látásélességet több tényező befolyásolja, így a megvilágítás erőssége, a fénysűrűség, a kép kontraszt hatása, de alapvetően attól függ, hogy a szemhez optikai értelemben a végtelenből érkező, azaz párhuz-

(Folytatás a 7. oldalról)

az indítónak oly módon történő átalakítása, hogy az ne azonnal, a kapcsoló váltására indítsa a motort, hanem az ezt követő lábnyomásra;

az új konstrukciónak egy szélöltés vezérlővel való felszerelése, mely érintéssel ellenőrizhető.

Az első, Helen Keller elnevezésű varrógépet az elmúlt év végén mutatták be legelőször az egyik tokiói áruházi kiállítás alkalmával.

A mindössze egy hetes kiállítás ideje alatt, több, mint 50 érdeklődő — többnyire a vakok iskoláitól — fordult a tokiói Helen Keller alapítványhoz, mely a vakok egyik jótékonsági szervezete és egyben az új gyártmány általános védnöke is. Az érdeklődők mind azt a kívánsá-

gukat fejezték ki, hogy egy ilyen varrógéphez hozzájussanak.

Suzuki szerényen azt mondja, hogy a Riccar-féle Helen Keller varrógép nem az ideális készítmény még, de mindenesetre igen jelentős lépés ebben az irányban.

Suzuki reménykedik abban, hogy ha a vakok képessé válhatnak egy ilyen bonyolult eszköz használatára, amilyen ez az első varrógép-konstrukció, ez mindenesetre nagy önbizalmat ad majd nekik, az ő számára pedig kitartást a folytatólagos kísérletezéshez és a varrógép fejlesztéséhez, tökéletesítéséhez.

Suzuki szilárd meggyőződése, hogy munkája nem hiábavaló. Amint ezt a vakok számára készülő varrógép alkotása és fejlesztése iránti törekvései is bizonyítják, Suzuki nem híve a számalomnak és az

elkülönülésnek, amely a látássérülteket a védelem nevében övezik.

Határozottan úgy érzi, hogy a vakoknak nem kell feltétlenül „menekülni” a főzés, a varrás és a mindennapi élet egyéb foglalatosságaival járó kockázattól, hanem utat és módot kell nekik nyújtani ahhoz, hogy a társadalomnak — ha kissé korlátozott mértékben is — de feltétlenül hasznosan tevékenykedő tagjai legyenek.

Szeretné elérni azt, hogy minél kevésbé szoruljanak másokra és minél jobban el tudják látni magukat és családjukat is. Ez ösztönzi további munkájában.

(Megjelent a budapesti Japán Nagykövetség „Hírek Japánból” című kiadványában. Beküldte: Körmeny László).



mosan beeső sugárnyalábok a szem fénytörő rendszerén áthaladva az ideghártyán egy pontban egyesülnek-e. Ha a szemgolyó a kelleténél hosszabb, úgy a párhuzamos fénynyalábok az ideghártya előtt egyesülnek egy pontban, tehát a távoli tárgy éles képe az ideghártya előtt, az üvegtestben jön létre, az ideghártyára kerülő kép pedig szóródásos körökből áll.

Éles kép az ideghártyán ilyen esetben csak valamely közeli tárgyról keletkezhet, melyről széttartó fénysugarak érik a szemgolyót és ezek a széttartó sugarak a fénytörő-rendszeren áthaladva már az ideghártya síkjában egyesülnek.

A fentiekből jól érthető, hogy azok, akiknek szemgolyója a kelleténél hosszabb, távolba roszszul, közelre jól látnak és őket ezért rövidlátóknak nevezzük. Távollátóknál pont fordított a helyzet, a szemgolyó a szükségesnél rövidebb.

A mai napig nincs azonban tisztázva, hogy mi az oka a szemgolyó megnyúlásának vagy növekedésében való elmaradásának. Egyelőre az sem dőlt el, hogy szerzett vagy öröklött tényezőkben kell-e az okokat keresni. A rövid- illetve távollátókon úgy próbálunk segíteni, hogy a fénytörőerőt növeljük vagy csökkentjük a szem elé helyezett gyűjtő vagy szóró lencsék, azaz szemüveg segítségével. Azonban a rövidlátás nem csupán fénytörési hiba, hanem kóros állapot is, különösen ha nagyfokú. A középső burok, az érhártya ugyanis nem tudja az ínhártyát a túlzott növekedésben követni, így helyenként berepedezik és elsorvad. A szem „ürtartalmának” növekedését az üvegtest sem tudja követni, állománya elfolyósodik, benne üregek keletkeznek, rostazata mozgó üvegtesti homályokká tömörül, hátsó felszíne — sok esetben egy-egy pont kivételével — az alapjáról leválik és az üvegtest összeesik. Ezek az esetleg megmaradó pontszerű rögzülések azonban az ideghártyát állandóan rongálják, sőt tapadásuk helyén egy kis darabot ki is szakíthatnak belőle. Ahogy pedig az ideghártya folytonossága megszakad, úgy azon a nyíláson — lebenyes szakadáson vagy kerek lyukon — keresztül folyadék áramlik az üvegtesti tér felől az ideghártya mögé. Ezáltal a látóelemeket tartalmazó külső kilenc réteg egyre jobban emelkedik alapjáról, ráncokat, hólyagokat képezve a szemgolyó belső üregében, támaszték nélkül libeg. Ezt a kóros állapotot nevezzük *ideghártya-leválásnak*.

A fentiek alapján jól érthető, hogy az elsődleges ideghártyaleválás alapvető oka az üvegtest elfajulásos betegsége, melynek következté-

ben az ideghártyán lyuk vagy szakadás keletkezik. Mivel fizikai megerőltetés ezeknél a betegeknek a szakadásképződést gyorsíthatja, ezért nagyfokban rövidlátóknak nem tanácsos nehéz fizikai munkát rendszeresen végezni.

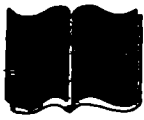
Üvegtest-károsodást okozhatnak még az üvegtestbe került vérzés, sérülések, üvegtest-veszteséggel járó szürkehályog műtét is. A tudomány mai állása szerint az üvegtestet „rendbehozni”, alapjához „visszasímitani” nem tudjuk, vele egyenértékű „műüvegtest” rendelkezésünkre nem áll. Mivel valójában az ideghártyán lévő szakadás is majdnem panaszmentes — fényvillanások, szikralátás ugyan többnyire kíséri — mégis általában a már levált ideghártya állapotában kerül a beteg szemorvoshoz. Ez már súlyos panaszokat, látóidegkieséseket, nagyfokú látásromlást okoz.

Ha ilyen állapotban, a beteget sorsára hagyjuk akkor majdnem biztos, hogy látását előbb utóbb teljesen elveszti, ezért meg kell kísérelnünk a betegség műtéttel való gyógyítását.

A gyógyítás első lépése az ideghártyán lévő szakadás vagy szakadások illetve lyukak megkeresése, a műtét lényege ugyanis a lyukak lezárása. Ez az ínhártyán keresztül, tehát kívülről, hő vagy fagyasztás által kiváltott steril gyulladás és az ínhártya bedomborítása útján érhető el. Ezért nagyon fontos a lyukak pontos lokalizálása a szemgolyó külső felszínére, az ínhártyára vetítve. A megoldás nem mindig egyszerű, vagy mert hatalmas hasadékszerű szakadással van dolgunk, vagy mert a szakadás éppen a sárgafolt (az éleslátás helye) területére esik, de sajnos az is előfordul, hogy a szakadást a modern vizsgáló-módszerek segítségével sem sikerül megtalálni. Ilyenkor nagyobb területen, esetenként körkörösön kell a bedomborítást és a hegesítést végezni.

Az is előfordulhat, hogy éppen az üvegtesti zsugorodó kötegek nem engedik az ideghártya visszafektetését, hiába sikerült a lyukak elzárása. A műtét után a beteg 1—2 napot teljes nyugalomban tölt, ágyban: fekve, mindkét szemét bekötve, esetleg lyukas pápaszemet viselve, majd eredményes műtét után pár hónapig kímélő életmódot kell folytatnia.

Mindenesetre azt mondhatjuk, hogy míg ez a betegség néhány évtizede majdnem biztos látásvesztést jelentett, addig napjainkban a betegek nagyrésze eredményesen gyógyítható.



Beszélgetés

Pétersz Lászlónak, az Irodalmi Értesítő szerkesztőjének beszélgetése Hegedüs Gézával

Szerk.: Köztudott rólad, kedves Géza, hogy bár jómódú kereskedő-családból származol, jogot végeztél, sőt leszolgáltad az ügyvédbojttárságot is, mégsem lettél se üzletember, se prókátor vagy más efféle. Mármost ilyen előzmények után és a jogászkodás mellett miért és hogyan lettél egészen fiatalon íróvá, majd csakhamar oly sokoldalúan képzett irodalmárrá?

Író: Való igaz, hogy a polgárságból, sőt anyai részről egyenest a hazai nagypolgárságból származom, de mindkét oldalról olyan családból, amelynek igen erős és eleven maradt 1848-as emlékei voltak (apai dédapám a Szabadságharc hősi halottja volt, anyai dédapám honvédtiszt, aki azután éveket töltött a Neugebäudeban, anyai szépapám a Kossuth-bankók vésnöke volt, amiért 17 évi rabsággal és osztrák közlegénységgel fizetett.) A kereskedőiparos atyafiságban nagyhírű tudósok, tanárok, újságírók is akadtak. Ezekről az elődökről szól most megjelent családi krónikám, az „Előjáték egy önéletrajzhoz” című könyv. Engem már kisgyermekkoromban sem tekintettek a kereskedői tevékenységek folytatójának, kamaszkorom óta az irodalom, a történelem, a filozófiatörténet izgatott. Ráadásul olvasmányaim is, ifjúkori barátaim is, morális izgalmaim is egyre kritikussabbá tettek a kapitalizmus iránt. Ezt egyébként jellegzetesen liberális szüleim eléggé honorálták is, természetesnek tartották, hogy az ifjabb nemzedék nem ugyanazt akarja, mint a szülei. Ezért azután sohasem volt családi konfliktusom igazán nagyon szeretett szüleimmel, akik egyébként idővel — amíg én végigéltem a háborús évek minden életveszedelmét — a fasiszta örület áldozatai lettek. De amikor én érettségi után tanárnak akartam menni, akkor megértő, de igen józa-

nul polgári apám azt tanácsolta, hogy tanuljak, amit akarok, de közben szerezzek egy olyan diplomát is, amellyel — ha megjön az eszem — polgári életszínvonalon megélhetek. Megegyeztünk a jogászságban. És így, miközben a bölcsészkaron történelmet és filozófiatörténetet tanultam, végigjártam a jogi fakultást és 1935-ben jogi doktorátust szereztem. Disszertációmban összekapcsoltam jogi és történelmi tanulmányaimat, és az Árpádkor büntetőjogáról írt tanulmányomat, első megjelent könyvemet, 23 éves koromban az egyetem adta ki. Mehettem volna történelemtanárnak is, de az akkori általános munkanélküliségben származásom folytán erre sehogyan sem volt mód, viszont kínálkozott egy ügyvédjelölti állás. És ha már elkezdtem, végig is csináltam. Kedvem nem volt hozzá, de a joggyakorlatban sokat tanultam az élet valóságából. Közben azonban verseim, novelláim, tanulmányaim jelentek meg, és 25 éves koromban kiadták első regényemet is. Így azután, amikor letelt a joggyakorlat-hoz akkor kötelező négy év, azonnal hátat fordítottam az egész jogászságnak és elfogadtam egy könyvkiadó ajánlatát, hogy menjek oda lektornak. — A következő két könyvemet ugyan az akkori cenzura nem engedte kiadásra, ezek a felszabadulás után jelentek meg, de életformám már a harmincas évek végén az irodalomhoz kötött, ezt éreztem első hivatásomnak, és készültem a másik, ezzel nagyon is összefüggő hivatásra, a tanításra. Az olvasás, a tanulás szakadatlan szórakozásom és szenvedélyem volt és maradt. Afféle jóműveltségű embernek számítottam, és igen közeli kapcsolatban voltam a munkásmozgalommal is, a falukutató mozgalommal is, amikor a háború közbejött... és én 1940-től 1945-ig csak-

nem szakadatlanul éltem az életveszélyt, ott voltam Voronyezsnél, végigcsináltam a visszavonulást (gyalog a Donttól hazáig), azután voltam internált, deportált. Amikor 1945 május 27-én hazaérkeztem a felszabadult hazába, tudtam, hogy most két fő feladatomban van: írni és tanítani. Azóta is ezt az író-tanító életet élem.

Szerk.: Írói alkotásaid közül melyek állnak legközelebb szívedhez? Vagy úgy vagy velük, mint az igazán jó édesanya gyermekeivel: egyformán szereted mindegyiket? Azért talán tudsz említeni néhány címet, olyan műveket, amelyeknek megírása a legtöbb örömet okozta számodra, vagy amelyeknek művészi színvonalával ma is tökéletesen elégedett vagy...

Író: Nyolcvanegyedik könyvemnél tartok. Ezek között igen számos az ismeretterjesztő, főleg irodalomtörténeti tárgyú mű, sok regényt írtam pedagógiai-didaktikai célból az ifjúságnak, ezek közül pl. a Milétoszi hajósnak afféle világsikere is lett, akad olyan is, amely kötelező iskolai olvasmány. Ezeket is felettébb szeretem. De azért ki tudom válogatni azokat a műveimet, amelyeket legfontosabbnak és számomra a legszeretettebbeknek tudok. Így történelmi regényeim közül elsősorban a XIII. századot felidéző nagyterjedelmű „Az irástudó”. Rövidebb történelmi regényeim közül: a „Szent Szilveszter éjszakája”, a „Várj, madár, várj” és talán szubjektíve legjobban szeretem „A világhosság gyermekei” című regényemet. — Lehetséges, hogy legfontosabb elbeszélő műveim közül az én nemzedékem történelmi és magánéletbeli kalandjairól szóló regényciklus, az „Európa közepén”. — Ez eddig is összesen 15 regény és elbeszélés, amely legutóbb négy nagy kötetben több mint 3000 oldalon jelent meg. — Nagyon szeretem verses mondai tárgyú hangjátékaimat, ezek közül talán a legjelentékenyebb a „Thézeusz” című drámatetralógia, amely könyvalakban is megjelent. Verseim pedig külön helyet foglalnak el ebben az elég terjedelmes életműben. A vers az én számomra a szöveg



ünnepi ruhája. Mint költő megpróbálok „klasszicizáló” lenni, vagyis a modern ember életérzéséhez felhasználni az évszázadok és évezredek örökítette formakincset. — Szoktak olykor konzervatív ízlésűnek is nevezni, nemcsak verseim hagyományörző jellege miatt, hanem azért is, mert együtt igyekszem továbbvinni a klasszicizmus, a romantika és a XIX. század nagy realizmusának művészi tanulságait, de igazán nem zárkózom el a különböző avantgarde-törekvések ésszerű és számomra felhasználható eredményeitől. De éppen itt — az ésszerűségnek — kell gyanítanom nem egy kortársam idegenkedését. Én ugyanis magamat a felvilágosodás racionalizmusának tudatos örököséként programszerűen érthetőnek, értelemretörékvőnek tartom, ez pedig eleve gyanús a széles körökben irracionalisták, a közérthetőségtől elzárkózók szemében. — De úgy veszem észre, hogy az olvasók jórésze hozzám hasonlóan konzervatív módon értelempárti, nyilván ez magyarázza azt a tényt, hogy eléggé népszerű vagyok, méghozzá nem csak itthon, néhány regényem idegen nyelveken is számos kiadást ért meg igen nagy példányszámban.

Szerk.: Az elmúlt nyáron visegrádi aziliumodban kissé tréfásan mondtad nekem, hogy miután elérted a kétszeres krisztusi életkort, bizvást reméled, hogy a sors meg fog ajándékozni egy harmadikkal is, ugyanezt remélem és kívánom én is, ezért merem megkérdezni: milyen írói terveket melengetsz magadban az elkövetkező 10—20 évre? Pontosabban: milyen műveket akarsz megírni e harmadik krisztusi életkor első felében, vagyis még ebben az évezredben?

Író: Írói terveim?... Most múltam 70 esztendő, és elképzelésem megvalósítására, vagyis terveimhez legalább jó két évtizedre lenne még szükségem. De hát ember tervez... és minden világnézet másképpen fogalmazza meg, hogy ki vagy mi végez. Kétségtelen: szeretnék még sokáig élni itt a földi téreken, de csak akkor, ha ez ép testtel és ép

lélekkel lehetséges. Legújabb könyvemmel bevezettem irandó önéletrajzomat. Szeretném meg is írni, s ehhez még legalább három kötet kellene. A következőt már írom. Van három magyar történelmi regényre való anyagom és cselekményelképzelésem. Egyszer szeretném az Európa közepén sorozatát is folytatni: most már gyermekeink nemzedékére kerülne a sor; a generációk konfliktusait szeretném megragadni a hatvanas és hetvenes években. Ez a tervezés fővonala. Közben szükségszerűen kerülne sorra néhány tanulmány, és persze időnként vers. Hiszen legutóbbi verseskötetem óta már csaknem új kötetnyi gyűlt össze az utóbbi két esztendő folyamán. És ha mindehhez hozzáteszem, hogy a rádiós műfajok a verses hangjátékoktól irodalmi ismeretterjesztésig hozzátartoznak írói életformámhoz... Hát akkor az említett két évtized sem túlon túl bőséges. Egyetlen nincs a terveimben: a pihenés. Engem felettéb fásaszt a pihenés. Nagyon szeretném igen idős koromban vagy a katedrán magyaroztatás közben, vagy íróasztal mellett golyóstollal a kezemben, vagy írógép mellett egy kerek mondat befejezése után egyszerre, előkészítetlenül befejezni az életet. Ezt érezném stílusosnak életemhez és életformámhoz.

Szerk.: Te már régóta szoros kapcsolatban állasz szövetségünkkel, ismerted és becsülted az Irodalmi Értesítő megalapítóját, Gábor Józsefet is. Sőt, miután évről-évre a rád annyira jellemző alapossággal és lelkiismeretességgel veszel részt irodalmi pályázatunk elbírálásában, nagyon jól ismered lapunknak szinte valamennyi munkatársát, ha nem is név szerint (hiszen a pályaművek jellegűek!), ám ami sokkal fontosabb: írásaikból. Mit üzensz nekik, mit tanácsolsz ezeknek a többnyire fiatal világtalan tollforgatóknak? Véleményed szerint mi az a legfőbb dolog, amit még feltétlenül el kell sajátítaniuk az írói mesterségből ahhoz, hogy a jövőben sikeresebben bontakoztassák ki tehetségüket?

Író: Aki hivatásszerűen és értéket teremtve akar írni, az akár birtokában van minden érzékszervének, akár sorsa folytán világtalanul — tehát nem látással, hanem látomásosan — éli át a világot, egyaránt felkészülten kell íróvá válnia. Tehát: minél többet kell tudnia magáról is, a külvilágról is. De ez nem elegendő: tudatos és szakképzett írómasternek is kell lennie, vagyis nemcsak sok irodalmi remekművet kell ismernie, hanem otthonosságot kell szereznie az irodalomelméletben, főleg a műfajok elméleteiben és a verstanban. Még a prózáirónak is szüksége van a verstanra, amely megtanítja a szavak akusztikájának felhasználhatóságát és a szavak zenéjében ígérkező gyönyörűséget. És ne felejtsek el, hogy nemcsak a legnépszerűbb félig-meddig mondai Homérosz és Osszián volt vak, de a világirodalom olyan klasszikusa is, mint Milton, és a magyar történelmi regény olyan méltán népszerű mestere, mint Szántó György. A tragikus megvakulás még a tevékeny szabadságharcosokat sem tartotta meg, emlékezzenek csak Zsiskára és Táncsics Mihályra.

Szerk.: Végezetül engedd meg, kedves Géza, hogy szerkesztő bizottságunk és lapunk valamennyi olvasója nevében legforróbb jókívánságaimat fejezzem ki hetvenedik születésnapodhoz. Szívből kívánunk erőt, egészséget és további eredményes munkálkodást mindannyiunk gyönyörűségére, a magyar irodalom és a magyar kultúra hasznára. Befejezésül egyetlen kérdést csupán! Mit kívánsz Te önmagadnak ezen a szépségesen kerek évfordulón?

Író: Hogy én mit kívánok magamnak? Békét, félelem nélküli életet, magánéletbeli boldogságot a világnak. Kívánom, hogy minél több ember találja meg az élet harmóniáját az erények szépségét, és a szépség léleknevelő erejét. Hiszen a boldogság reménye is csak boldogreményű embertársak között lehetséges. — Szeretem az embereket, és a legfőbb örömöm, ha érzem, hogy ők is szeretnek engem.



VAK KÜLTÖK VERSEI

JUHÁSZ IMRE

Fény és tavasz

Ha az idő malma felőrli benned
a sok szépet, mit ifjúságod termett...
S az őszi ködök eltakarják előled,
mindazt, amit képzeleted festett...
Ha mögötted hagysz már több tucatnyi évet,
s távolról nézed a messzeséget...
Szobád ablakán kitekintve
látod, hogy az ősz mindent letarolt...
A süvöltő szélzenét hallgatva
elnézed majd, hogy a tél havaz,
Rádöbbsz, hogy az ifjúságod
nem volt más, csak Fény és Tavasz.

Az ember, kit tettek nem várnak már
Teherként hordja az életet.
Ki fájdalmat hord a vágyak helyett,
s mégsem tud sírni könnyeket...
Akit kór, vagy betegség meggyötör,
s rabláncra fűzve fogva tart...
Ki nem tudja... nem teheti azt,
amit szeretne, vagy amit akar...
Kit az évek börtönükbe zártak,
s körül veszik, mint a vad folyondár...
Az élettől mit vár az az ember,
ki minden dolgát elvégezte már?
és úgy érzi, hogy mindent elért.
Akkor is legyen valami célja.
Legyen az sok, vagy bármily kevés,
de kitöltse az időbeni tért,
mint két csók között egy ölelés.

Mint ezüst tutaj...

Mint ezüsttutaj úszik az ég
kék tengerén a telihold
és mint sok apró kis kobold,
körülr botladozó lábú

felhőhullámok ropják a táncot.
A nappalok fényvadonán át
csörtetve rohan az idő,
s mint homokórán a homokszemek,
a lét gömbjéről hullnak a percek,
S az életorsón, mint ezüstfonál
éveink lassan leperegnek.

zene

Menczer Erzsébet:

*Furulyaszó
a telefonközpontban*

Ha valaki a SZIM Budapesti Köszöregépgyárában véletlenül a telefonközpont ajtaja előtt megy el, akarva akaratlanul is meghallja az onnét kihallatszó furulyaszót, tekerőlant dallamos zenéjét, és még számtalan hangszer muzsikáját.

Mi is történik valóban e rejtélyes ajtó mögött? A budapesti köszöregépgyár telefonközpontjában már évek óta Kovács Pál központostként dolgozik, akinek hobbjá a régi hangszereken való zenélés. A Landini-együttes egyik tagja. Az öttagú együttes középkori, reneszánsz, egyházi és világi zenét játszik. Nevét a XIII. században élt olasz Francesco Landiniről vette fel, aki vak zeneszerző, polihisztor volt.

Az együttes 1976 őszén alakult, s

azóta játszanak. Késmárki György zenetanár karolt fel olyan 22–23 éves fiatalokat, akik tulajdonképpen csak hallás után tanultak meg hangszereken játszani, hiszen mind az öten vakok. Először csak ismerkedtek a zenével, majd később már maguk is kószolgatták a komponálás tudományát.

Kutúrházakban, templomokban, múzeumokban, szabadtéri színpadokon lépnek fel, és tiszteletdíj nélkül, csak hobbiból játszanak. Örömet okoz nekik az, hogy embereknek játszhatnak, hogy szívesen hallgatják dallamos zenéjüket.

Az együttes legutóbb a nyári esztergomi multságokon lépett fel július 18-án, ahol szép sikerrel szerepelt.

Önálló műsoruk címe: „Balassi Bálint életének krónikája”, amely egy zenés irodalmi műsor, de nem ez az egyetlen —, még ezenkívül számos önálló, egész estét betöltő műsor szerepel repertoárjukban. Így például: Európa régi egyházi zenéje, amelyben a gregoriánusoktól kezdve a népi énekekig és zsoldáro-

kig többféle középkori zenét játszanak. A szerelem dicsérete és dicstelensége című műsorban az ógörög antológiától Pálóczi Horváth Ádámig, az európai úgynevezett pajzán irodalomból zenésítették meg szemelvényeket. A legújabb műsoruk címe: Vándorlás régi korok muzsikájában, amelyben játszanak középkori, reneszánsz, barokk és egyházi zenét is.

Kovács Pál elmondta, hogy szeptember 12-én kezdődött a koncertsorozat, amelyet már nagyon vártak. Szeptember 18-án Somogy megyei turnéra indultak. Október 1-én, a zenei világnapon, Fóton szerepeltek, majd október 24-én, a Vakok Szövetségének székházában lesz koncertjük. November közepén, az öregek napján Aszódon, Gödöllőn muzsikálnak, ahol vidám vásári komédiákból merített zenés műsorukat adják elő. Decemberben különböző templomokban játszanak.

Erdemes több helyen is vendégül látni Kovács Pált és zenekarát.

(Megjelent a SZIM dolgozóinak lapjában, 1982. IX. 24-én.)



- **KEDVEZŐ VÁLTOZÁSOK!**
- **DR. DALMY TIBOR MINISZTERIBIZTOS NYILATKOZATA**
- **A TERVEZETNÉL GYORSABBAN DOLGOZNAK!**

Árpád-híd

A főváros újjászülető Duna-hídjai közül az Árpád-híd van soron. A forgalmi dugók, a terelesek okozta bosszúságunkra a legjobb gyógyír, hogy hétről-hétre, hónapról-hónapra szemünk láttára bontakozik ki az új híd képe. Dr. Dalmy Tibortól, a beruházás miniszteri biztosától kérdeztük, hol tartanak a munkálatokkal, mi várható az elkövetkező hónapokban, milyen forgalmi változásokkal kell számolni.

— A híd déli, azaz a Margit-híd felőli oldalának a Pest és a sziget közötti szakaszát június elején, a próbaterhelések után átadtuk a forgalomnak. Június közepén a déli hídrész Buda és a sziget közötti szakaszának zárótagját is beemeltük. Így a híd acélszerkezete már összefüggő Pest és Buda között. Ez volt az első igazi ünnepi alkalom az építkezés kezdete óta. Két hét előnyünk van a tervezett ütemhez képest.

A következő nagy fordulópontra októberben lesz. Ekkor adjuk át a forgalomnak a déli hídrészt teljes hosszában. Ezzel egyidőben indulhat meg a forgalom a Flórián tér déli hídfeljáróján is, a magasút keresztezésmenyes összeköttetést teremt a Szentendrei út és az Árpád-híd között.

Októbertől a munkák súlypontja az északi oldal szerelésére tevődik át. Ekkor kezdjük a Flórián tér északi hídjának, azaz a szentendrei lehajtó másik ágának építését is.

A Flórián térhez kapcsolódva felújításra kerülnek egyéb utak is, így a Corvin Ottó utca egészen az Amfiteátrumig, valamint a Vörösvári út a Bécsi útig. A program része a Corvin tér és a Fő tér teljes felújít

tása, ezek autómentes sétálóterületekké válnak. Ez utóbbiak átadásának időpontja még bizonytalan a területen folyó műemlékfeltárások miatt.

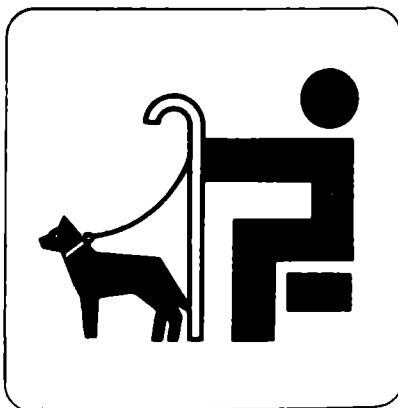
A forgalmi rendben tényleges változást, illetve javulást októbertől várhatunk.

Megoldódott a Margitsziget megközelítésének problémája is. A Pest felől érkezők balra nagy ívben, a Buda felől érkezők jobbra kis ívben kanyarodva, közvetlenül hajthatnak a szigetre.

Nagyberuházásunk érdekessége, hogy a Flórián tér, az Árpád-híd, a 3-as metróvonal és a Hungária körút Lehel útig tartó építése térben és időben összekapcsolódik. Ilyen nagy közlekedési beruházás összefüggő területen még nem volt Budapest történetében.

A cikket átvettük a „JÁRJUK AZ UTAT”-ból, mely az ORSZÁGOS KÖZLEKEDÉSBIZTONSÁGI TANÁCS, AZ ÚTINFORM, A BKV ÉS AZ ÁFOR TÁJÉKOZTATÓJA.

Gerdelics Ferenc



**A vakvezető
kutyával
közlekedők
szakcsoportjának
híradója**

Beszámoló a VKKSZ - taggyűlésről

Megjött az őszi taggyűlések időszaka. A Vakvezető Kutyával Közlekedők Szakcsoportja október 2-án tartotta vezetőségválasztó taggyűlését a csepeli Vakvezető Kutyakiképző Iskolában. Száznegyven meghívót küldtek ki, negyvenheten jelentek meg. A helybelieken kívül az ország távoli részeiről is jöttek tagjaink, hajnalban kelve, fáradságot nem kímélve. A debreceniek kilencen mikrobuszban jöttek. A vakvezető kutyák az árnyékban hűsöltek, a kísé-

rők a kertben beszélgettek, ismerkedtek, majd nem kicsinek bizonyult az iskola tanácsterme.

A szakcsoport vezetősége és a támogató tagok szeme előtt mindig az a cél lebegett, amit a működési szabályzatunk is tartalmaz, hogy megkönnyítsük sorstársaink életét, közlekedését azáltal, hogy jól kiképzett vakvezető kutyát juttatunk részükre. Az iskola fennállása óta 28 kutyát képeztek ki, szoktattak össze és adták át sorstársainknak. Az ez évre



tervezett tizenhatból tizenkettő már gazdára talált, négyet még az év végéig átadnak. A kiadott kutyák fele Pestre, fele vidékre került. Érdeemes megfigyelni, hogy egyes vidéki városokban: pl. Debrecenben és Nyíregyházán milyen nagy a kutyaignyítés, más helyen: pl. Szegeden egyetlen igénylő sem akadt. Ez annak a következménye, hogy ahol egyszer megjelenik egy-két jól vezető kutya, ott azonnal nagy az érdeklődés és igénylés.

A most kiadásra kerülő kutyák már minden esetben orrtűkörrel ellátott hivatalos igazolványt kapnak. Célunk, hogy ez igazolja hivatalosan a kutya vakvezető voltát, és egyben bizottsága gazdája részére mindazon kiváltságokat, amik megilletik kutyáját.

Ezzel kapcsolatban sok tennivaló van még, mert mind a közlekedésben, mind nyilvános helyeken, éttermekben, hivatali helyiségekben, orvosi rendelőkben több ízben fordul elő nézeteltérés.

Szeptemberben megrendezte az iskola az első országos vakvezető kutyaversenyt. Ennek többirányú célja volt, az egymás megismerésén kívül a kutyák vezetőképességének fejlesztése, valamint a régi kutyák ellenőrzése. Megjelent ezen a TV, a rádió, a sajtó is és így jó propagandát fejtettek ki. Tervünk az a jövőre nézve, hogy több ízben teremtünk lehetőséget bemutatók, klubnapok rendezésével, hogy tagjaink közelebről megismerjék egymást és az iskola vezetőségét.

Régi probléma nyert megoldást azzal, hogy az összeszoktatás ideje alatt a vidékiek iskolán belüli elszállásolása lehetővé vált. Az év során a honvédség, az üzemek brigádjai társadalmi munkával nagy segítséget nyújtottak az iskola körüli munkák elvégzésénél. A társadalom segítségét a jövőben sem nélkülözhetjük. Szakcsoportunknak majd minden megyében van megbízottja, akik a jó helyismeretükkel és kapcsolataikkal képviselik ügyünket. Bajban mindig segítségünkre sietnek, pl. hárellátásban, kutyák élelmezésében. Eredményes propaganda-

mukájukat a nagyszámú kutyaignyítés bizonyítja legjobban.

A kutyák igénylése a régi módon történik szakcsoportunkon keresztül. Sajnos a kiképezhető kutyák száma kötött, az igénylés sok, így a várákozás hosszú.

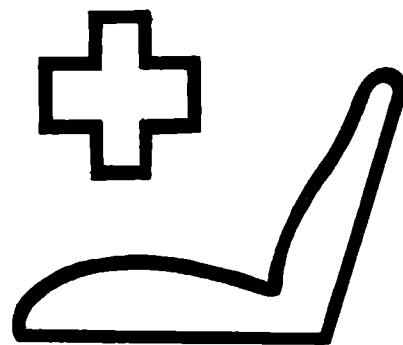
A számos értékes hozzászólást az új vezetőség is értékesen fogja felhasználni.

A taggyűlés új vezetőséget választott, melynek névsora a következő: *Hubay Bertalan, Juhász Ferenc, Kiss József, Papp Gyula, Zwatt Henrich*, Póttagok: *Pocsai István és Töröcsik Pál*.

Az új vezetőség a tagság bizalmát élvezve a megkezdett jó úton akar haladni tovább, de ehhez feltétlenül igényli minden tagnak áldozatkész

segítségét, tudásához és erejéhez mérten.

A Vakvezető Kutyával Közlekedők Szakcsoportjának levélcíme: Budapest, Dunadűlősor, irányítósz.: 1212.



Vakvezető kutyával utazóknak fenntartott hely

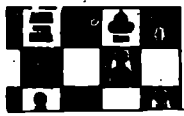
technika

BACSIK LÁSZLÓ:

MAGNÓSOKNAK – MAGNÓRÓL

A magnetofon mechanikus működését biztosító szerkezetek közül írtam néhányról az utóbbiakban. Ezek az elindításnál és a megállításkor működnek. Azzal fejeztem be, hogy az évekig tartó megbízható működés feltétele a jó anyagokból lehetőleg nem bonyolult felépített mechanizmus. Lehetőleg ne tartalmazzon egymáshoz bonyolultan kapcsolódó rugós karrendszert és ezt az egyes működési fázisokban mechanikus reteszeléssel rögzítő megoldásokat. Példaként elmondtam, hogy a stúdiókészülékekből ezek teljesen kimaradtak, ott minden, legutóbb részletezett szerkezetet-fékeket, gumigörgőt külön elektromágnes mozgat. Ez természetesen igen drága megoldás, de egy ilyen magnónál az ilyesmi alig számít.

Az elektromágnesek elkészítése alig automatizálható, ezen kívül, hogy folyamatosan hosszú ideig működjenek, kivitelüknek precíznek kell lenni és az alkalmazott anyagoknak tartósnak. Például a fémdugattyút, amelyet az árammal aktivizált tekerces magába ránt és ezzel elmozdítva a kívánt szerkezetet, azt működteti, legalább keménykrómazással kell kopásállóvá tenni. A tekerces huzamosabb, néhány órás folyamatos működés során óhatatlanul melegszik és felmelegíti a hozzá kapcsolódó mechanikus felépítményt. Ennek olyan kialakításának kell lennie, hogy a hőmérsékletnövekedés okozta méret- és alakváltozások ne akadályozzák működését. Az elektromágnesek viszonylag áramigényes szerkezetek, tehát a



magnó tápegységét és abban a transzformátort jóval komolyabban kell kialakítani. A transzformátor ismét a tömeggyártást nehezítő elem. Nem lényegtelen, hogy az elektromágnesek és a nagyobb transzformátor környezetében olyan szórt mágneses tér van, amelyet a szalagtól és a fejektől, sőt az erősítőtől is jobb a lehető legtávolabb tudni. Az elektromágnesek hirtelen, rántva működnek, ami nem alkalmas például a gumigörgőmozgatást közvetlenül működtetni. Ilyen helyeken a túl gyors működtetést csillapítani kell szintén kényes kialakítású légpumpákkal vagy más, még bonyolultabb szerkezetekkel. Ezek a járulékos gondok megint csak növelik az előállítás költségeit. Ilyen megoldásokat alkalmazva még nem studiókészülék épül, hiszen ott más követelmények is vannak, de az így működő készülékek ezen része már az ideális legjobbra törekszik. Sajnos ez akkora árat eredményezne, hogy kevesen tudnák megvásárolni, tehát ezért sem lehetne tömegcikk. Olcsó csak a lehető legteljesebben automatizálva gyártható sorozatkészülék lehet. Ennek lehetnének tipikus esetei a ZK magnók első, még elektroncsöves példányai. Ezek elektromosan és mechanikusan valószínűleg a lehető legegyszerűbb kivitelűek, igen szellemes megoldásokkal, láthatólag szériagyártásra tervezve. Az egyszerű kialakítású mechanikának az elállítódásai és elromlási valószínűsége kicsi. Sajnos az említett készülék erre nem a legjobb példa, mert a felhasznált anyagok silánysága és a kivitel gondatlansága lejáratta az eredeti elképzelést.

Az ideális közelítő megoldások és a tömeggyártás érdekei tehát anyagi okok miatt távolodnak egymástól. Ezt így a világon egy cég sem vallja be egy adott készüléket reklámozva. Ezt fogja példázni a következő témám is, a meghajtó motorok részletezése.

Vendégsiker Budapesten

Közel 20 éves hagyománya van a Wesselényi Sportkör és a szomszédos Jugoszlávia Horvát Vakok Szövetsége sakkozói vetélkedőjének. Első alkalommal Zágrábban, 1964-ben került sor a két csapat találkozására. Nyolc táblán, két fordulóban mérték össze erejüket sakkozóink. Már ekkor szoros barátság alakult ki versenyzők és sportvezetők között. A jugoszláv vak sakkozás — a szovjet mellett a legerősebb a világon. Úgy tartják, hogy az erősebbtől tanulni nem szegyen. Sőt, a fejlődésnek záloga lehet. 1964-ben, a II. Sakkolimpiát Jugoszlávia fölényesen nyerte. Magyarország biztosan lett második, megelőzve többek között a rendező NDK csapatát.

Jugoszlávia olimpiai csapatában három horvát sakkozó is játszott (az olimpiai csapat négy tagból áll). Már az első 8 táblás versenyen megmutatkozott nagyobb tudásuk, rutinjuk. Vereségeink ellenére — kisebb megszakításokkal — gyakran találkoztak csapataink. Itt emlékezem meg Rózsai Géza zágrábi sors-társunkról, barátunkról, aki vendégszerepléseink során nemcsak tolmács feladatát látta el, hanem megnyerő, barátságos, hangulatkeltő modorával kitűnő házigazdának is bizonyult. Akiknek szerencséjük volt társaságát élvezni, örökre szívükbe zárták. A horvát sakkozókat rendszerint elkíserte Budapestre is. A kialakult sportkapcsolatban nagy szerepe volt. Ez a mindannyiunk által szeretett, nagyrabecsült ember a múlt évben elhunyt. Emléke sokáig elkíséri sakkozóinkat.

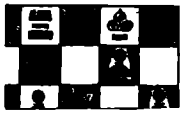
A múlt évi zágrábi mérkőzés visszavágójára augusztus 27–30. között Budapesten került sor. A 12 fős sakkdelegáció 27-én, pénteken

érkezett meg Budapestre, a Keleti pályaudvarra, a délutáni órákban, alapos késéssel. Innen a Royal Szállóba kalauzoltuk vendégeinket. A minden kényelmet kielégítő szobáik elfoglalása, ill. elhelyezkedés után uzsonnára invitáltuk őket a szálló éttermébe. Közben a technikai megbeszélés keretében rögzítettük a versenyfeltételeket. További étkezésünk is a szálló éttermében volt. Az első fordulóra augusztus 28-án, szombaton délután szövetségünk székházában került sor. Csapatunk küzdeni tudásból jelesre vizsgázott, 4:4 lett az első forduló eredménye. Részletes eredmények: Erős—Dragun 0:1, Nemes—Sakics 1:0, Rév—Grahovac 0:1, Kovács—Cajzler 0:1, Battyányi—Amizics 1:0, Dénes—Milot 1:0, Auffenberg—Didovics 0,5:0,5, Hajdú—Skrabec 0,5:0,5.

A második fordulót másnap, vasárnap délelőtt játszottuk le. Sajnos, az idő múlásával reményeink szertefoszlottak. A vendégcsapat nagyobb tudása ezúttal érvényesült. 5,5:2,5 arányban győztek jugoszláv sakk-társaink, így az összesítés is javukra szól 9,5:6,5 arányban. A második forduló eredményei: Erős—Dragun 0:1, Nemes—Sakics 1:0, Rév—Grahovac 0:1, Kovács—Cajzler 0:1, Battyányi—Amizics 0:1, Dénes—Spehar 0,5:0,5, Auffenberg—Didovics 0,5:0,5, Hajdú—Skrabec 0,5:0,5.

A jugoszláv csapatban két mester, két mesterjelölt és négy elsőosztályú sakkozó játszott. Külön dicséretet és elismerést érdemel Nemes Gyurka, aki régi riválisát, Sakics mestert mind a két alkalommal legyőzte!

Vendégeink 30-án, hétfőn utaztak vissza hazájukba.



Roll-Ball bemutató

Érdekes sportbemutatót tartottak délelőtt Debrecenben, a DMVSC Vágóhid utcai csarnokában. A Vakkok és Gyengénlátók Országos Szövetségének csapatai (a hajdú-bihari szövetség meghívására) látogattak a megyeszékhelyre, s a Debrecenben még ismeretlen roll-ball elnevezésű labdajáték szabályaival ismertették meg az érdeklődőket.

A magyar válogatott legutóbb aranyérmert nyert e sportág Európa-bajnokságán. A győztes együttesből többen eljöttek e bemutatóra is. A keret tagjai két csapatot alkotva játszottak. A 24x12 méteres alapterületű küzdőtéren hat méter széles, 130 cm magas kapukra folyt a mérkőzés. Csak csendben lehet üzni e játékot, mert a bőrlabdában levő csörgő szerkezet hangjára mozognak a kapusok és a mezőnyjátékosok. A szabályok értelmében a védők teljesen világtalanok, a támadók között lehetnek csökkentlátók, akiknek látásképessége 67 százalék alatt van.

Az érdekes sportbemutatón Tálósi Ferenc edző magyarázta a közönségnek a játék szabályait. A nézőtéren sokan voltak jelen olyanok, akik szeretnék üzni e sportágat. Amint Csengeri Józseftől, a megyei titkártól megtudtuk, a közeljövőben legalább két roll-ball csapatot alakítanak a megyében.

(Hajdú-Bihari Napló, 1982. augusztus 6.)

Sakkhíradó

A szokásos nyári szünet után folytatódtak a csapatbajnoki küzdelmek. Szeptember 12-én játszotta első csapatunk a 7. fordulót.

Ellenfelünk a Szolgáltató Spartacus volt. 7,5:4,5 arányban győztünk. Győzelmet értek el: Erős, Nemes, Rév, Kovács, Battyányi, Voján, dr. Krabót; Dénes döntetlent ért el; veszítettek: Aufferberg, Lévai, Hosszú, Wiedner.

A 8. fordulóra szeptember 26-án került sor. Tartalékosan kiálló csapatunk a Vörös Csillag Traktorgyártól 7:5-re kapott ki. Győztek: Rév, Hosszú; Döntetlent értek el: Kovács, Battyányi, Aufferberg, Kreisz, dr. Krabót, Solymos; vereséget szenvedtek: Erős, Nemes, Lévai, Hajdú.

Első csapatunk a bajnokság ne-

gyedik helyén áll; még három forduló van hátra.

Második csapatunk is két mérkőzést játszott. Szeptember 19-én, a 6. fordulóban 6:6-os döntetlent ért el a Volán II. csapatával szemben.

Október 3-án, a 7. fordulóban az Ikarus II. csapatától 9:3 arányú súlyos vereséget szenvedett.

LAK ISTVÁN:

Barangolás nyugat-dunántúlon

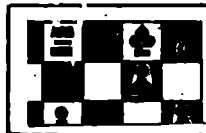
1982. augusztus 20—22 között a Wesselényi Sportkör Turista Szakosztálya háromnapos kirándulást szervezett.

Útunk első állomása Herend községben volt, ahol a porcelángyárba mentünk. Megnéztük a porcelánkészítés néhány mozzanatát. Tapintással is érzékelhettünk néhány formát, a gyártáshoz szükséges agyagot. A gyár múzeumában megismertük az üzem történetét, és a sok évtized alatt elkészült leghíresebb termékeket. Az 1826-ban alapított kerámia üzemet 1839-ben Farkasházi Fischer Mór porcelángyárra fejlesztette. A porcelángyár csak megrendelésre készítette termékeit. A megrendelők sorában számos külföldi fejedelmi udvar volt található. Az edények és dísz tárgyak kizárólag kézi festéssel készülnek. A világhírű Herendi Porcelángyár művészi szinten előállított edényei, dísz tárgyai és szobrai mindenütt igen keresettek. A népgazdaságilag is nagyon fontos vállalatnak ma 1600 dolgozója van. Herendről utaztunk tovább a Bakony vidékének szépséges tájain. Idegenvezetőnk dr. Sziky Lászlóné, a sokak által ismert és szeretett Joli néni, aki útközben beszélt a látnivalókról, a települések történetéről és nevezetességeiről. A

déli órákban érkezünk meg a Rába folyó bal partján lévő élénkforgalmú Körmentre. Ebéd után városnézés következett. Körment 12 000 lakosú város, járási székhely.

A település gyorsan fejlődő korszerű iparral és néhány szép műemlékkel büszkélkedhet. A városban főiskola is van: a Mezőgazdasági Gépészeti Főiskolai kar. Körmenten van Vas megye egyik legszebb, legnagyobb arányú műemléki együttese a Batthyány-várkastély. A középkori eredetű kétemeletes barokk stílusú várkastély több mint három évszázadon át a Batthyány család birtokában volt. Az elmúlt években helyreállított várkastély épületeiben ma kulturális intézmények és ipari üzem is van. Elmentünk a kastélyban lévő Rába Múzeumba, melyben helytörténeti és néprajzi gyűjtemények láthatók. A múzeum egyik részében a Batthyány családdal kapcsolatos dokumentumok tekinthetők meg. A múzeum tárlatvezetője főként Batthyány Lajos (1807—1849) az első magyar miniszterelnök és Batthyány-Strathmann László híres orvos életéről, munkásságáról beszélt.

Az utóbbi 1870—1913 között élt. A kiváló orvos 1902-ben Köpcsény községben 24 ágyas jól felszerelt



kórházat rendezett be, ahol a hozzá forduló szegény betegeket ingyenes kezelésben és ellátásban részesítette. Első sorban sebészeti és szemészeti műtéteket végzett.

A délutáni órákban tovább utaztunk hazánk legnyugatibb településére Szentgotthárdra. A 6000 lakosú nagyközség a Rába jobb partján helyezkedik el, három ország határa mentén. A fontos helyen lévő település már régtől fogva lakott hely. Jelentőssé III. Béla király tette, amikor 1183-ban Szentgotthárdra is cisztercita papokat telepített. A település jelentős üzeme a volt híres kaszagyár. A község városias központjával ismerkedtünk. Bementünk a XVIII. században épült cisztercita templomba. A szép műemléképület kupola freskóit Dorfmester István festőművész készítette.

A második napon reggeli után Óriszentpéterre, az Őrség központjába mentünk. Az Őrség tájegységeihez 18 község tartozik, de ez csak néprajzi szempontból tér el a szomszédos területektől. A Vas megye délnyugati csücskében elhelyezkedő Őrség földrajzilag hasonló a szomszédos területekhez. A táj felszíne igen változatos, a dombokon hegyoldalokon sok az erdő, ahol a lombos fák és fenyvesek egyaránt megtalálhatók. A fenyőfa ezen a területen őshonos, telepítés nélkül fejleszti önmagát. Ezek az őshonos fenyők hazánkban csak az Őrségben találhatók. A völgyekben dús fűvű rétek vannak. Mivel az agyagos talajon igen vékony a termő réteg, ezért kevés a szántóföld. Az Őrség hazánk egyetlen olyan tájegysége, ahol a lakosság a honfoglalás óta folyamatosan egyhelyben él. A nyugati határ védelmére királyi kiváltságokat élvező őrtállókat telepítettek le, róluk kapta a táj az Őrség nevet. Az Őrségre jellemző az ún. szeres települési forma, amely Óriszentpéteren és Szalafón figyelhető meg.

Óriszentpéteren a műemlék templomba mentünk, a helyi plébános a faluról, majd a templomról beszélt. A nagyközség a Zala folyó két ol-

dalán húzódó dombokra épült. A XIII. század elejéről származó román kori katolikus templom jelentős hazai műemlék, déli kapujának ornamentikája a jáki templom főkapujára emlékeztet. Ezután a Zala folyó forrásánál fekvő Szalafő községbe mentünk. Ez a település a legarchaikusabb őrségi falu. Szalafő Pityerszer nevű részén eredeti helyén falumúzeum formájában látható a népi építészet sok szép emléke, a kerített ház, az emeletes kástu. Ezekben a közel kétszáz éves házakban még néhány évvel ezelőtt is laktak. A legértékesebb házakat berendezési tárgyaikkal és használati eszközeikkel együtt a Savária Múzeum megvásárolta. A gondosan rendbehozott házak ma értékes népművészeti műemlékként látogathatók. A régi házak ún. boronafalból készültek, majd a falat sárral tapasztották be. A gazdasági épületeket fából csinálták. A tetők fedéséhez zsuppot használtak. A kerített háznál az udvart a lakóház, majd a pajta, az istálló, azután az ólak és végül a kástu zárta be. A kástu egy kétszintes épület, amelyben alul székérszín, az emeleti részben pedig a tartós élelmiszerek voltak elhelyezve. A népi építészetben hazánkban csak az Őrségben találkozunk emeletes építményekkel. Az egyik pityerszeri portán sokáig nézegettük az érdekes kerített házat.

Szalafőről Velemérre mentünk. Rövid séta után bementünk a kora gótikus stílusú, egyhajós veleméri kis templomba. Az épület a XIII. századból való. A falakon látható lőrészserű nyílások a templom falának szellőzését biztosítják. Az épület belsejében misztikus félhomályban színek, képek, kompozíciók bontakoznak ki. A templom freskóit a kor neves művésze, Aquilla János 1378-ban festette. A helyreállított épület szép freskóit a restaurátorok ismét láthatóbbá tették.

Ebéd után már Zalaegerszegen jártunk. Zala megye székhelye jelentős ipari várossá fejlődött, lakóinak száma 60 000 körül van. Elmentünk az Országos Olajipari Múzeumba, ahol olajipari gépek és esz-

közök vannak kiállítva. A múzeum mellett van a Göcseji Falumúzeum, ahol hazánk egyik legnagyobb szabadtéri néprajzi gyűjteménye látható.

A harmadik napon délelőtt Keszthely nevezetességeit tekintettük meg. Ott a Festetics kastélyba mentünk. (Keszthelyről és a kastélyról e cikk szerzője részletesen írt Hévízi napok című cikkében, amely lapunk ez évi VIII. számában jelent meg.) Ezután a Somogy megyei Marcali városba mentünk, ahonnan ebéd után a közeli Nikla községet kerestük fel. Ebben a faluban élt 1804-től haláláig 1836-ig Berzsenyi Dániel, a legnagyobb magyar ódaköltő. Berzsenyi egykori házában emlékmúzeumot rendeztek be. A költő számos használati tárgya és írásainak sokasága látható a múzeum termeibe. A múzeumot a ház egykori híres lakójának idős ükunokája Berzsenyi Piroska mutatta be. Méltatta a nagy előd életét, munkásságát. Berzsenyi Dániel 1776-ban született a Vas megyei Egyházashetye községben, amikor Niklára költözött, akkor írta a Bucszás Kemenes-Aljától című versét, amelyben megható érzékenységgel búcsúzik a szeretett szülőföldtől. Múzeumlátogatás után felkerestük a falu temetőjében nagy költőnk sírját. Nikláról kirándulásunk utolsó állomására Zala községbe mentünk. Ezen a településen született Zichy Mihály (1827–1906) festő és grafikus, aki élete nagy részét Oroszországban töltötte, mint a cári család udvari festője. A művész egykori szülőházában festményeiből, használati tárgyaiból emlékmúzeumot rendeztek be.

A késő esti órákban érkezünk meg e jól sikerült háromnapos országjárásról. Az utóbbi évek talán leggazdagabb, legmaradandóbb élményf adó utazása volt ez a háromnapos kirándulás. A szép tájak, az ipari múzeumok, az Őrség népi építészeti emlékei és műemlék templomai, valamint irodalmi, képzőművészeti emlékmúzeumok tették felejtetlenné a Nyugat-dunántúli barangolást.



DR. CSOCSÁN LÁSZLÓNÉ:

Új technikai segédeszközök a vakok iskolájában

A Vakok Világában az utóbbi időben egyre többször olvashattunk a modern technika olyan termékeiről, melyek a látássérültek életét valamilyen módon segítik, könnyebbé teszik. Még örvendetesebbek azok a hírek amelyek arról számolnak be, hogy Magyarországon is egyre több munkahelyen vásárolnak külföldön már bevált segédeszközöket és hazai tervezésű készülékek is működnek, bár ezek száma ma még nem nagy.

A Vakok Általános Iskolája és Nevelőotthona vezetőinek kezdeményezésére a Művelődésügyi Minisztérium támogatásával és közbenjárásával az iskola tan- és segédeszköztára az 1981/82. tanév folyamán olyan új eszközökkel bővült, amelyek lehetőséget nyújtanak az oktatás színvonalának és hatékonyságának emelésére, növelik az információfelvétel lehetőségét és megkönnyítik annak folyamatát.

Braille írással készült szövegek valamint domború rajzok, ábrák sokszorosítását végzi az amerikai gyártmányú *Thermoform Brailon Duplicator*. A könnyen kezelhető, elektromos működtetésű készülék a behelyezett mintáról másodpercek alatt készíti műanyag fóliára másolatot. A minta készülhet papírból, fából vagy fémből vagy ezek applikálásával is. A készülék használatával megnő a szemléltetési lehetőségek száma, gyorsabban készülhetnek egyszerű térképvázlatok, szemléltető ábrák, feladatlapok stb., sőt játékok sora születhet, olyan is, melyeknek a „prototípusát” maguk a gyerekek tervezik és készítik el.

Ugyancsak a pontírást szöveg sokszorosítását teszi könnyebbé a mechanikus működésű nyomdai szedőszekrény, a *Marburger Druckkasten*. Ezen A4-es méretű lapra tervezett Braille-írású szöveg szedhető ki. Utána a lapok egyenkénti ráhelyezésével tetszés szerinti mennyiségű

másolat készíthető rövid idő alatt. A betűszedést és másolást a tanulók is gyorsan elsajátíthatják.

Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy az elektronikai ipar legnagyobb vívmánya a vakok számára a síkírást tapintható formába „átrajzoló” készülék az *Optacon*, a kaliforniai Telesensory Systems gyártmánya. Neve az angol Optical to Tactile Converter (a láthatót tapinthatóvá alakító) szavak kezdő szótagjaiból született mozaikszó. Az *Optacon* a bal kéz mutatóujjának ujjhegy felületére a látható betűk alakját képezi le apró rezgő-mozgást végző tűhegyek segítségével. Az olvasás megtanulása egyénenként eltérően hosszú időt és sok kitartást igényel. Magyarországon már kb. 6–8 rendszeres *Optacon* használó van, közöttük számítógép programozók is, akik a készülék segítségével munkájukat önállóan, látó segítség nélkül végezhetik. Az *Optacon* használata óriási mértékben megnöveli a verbális információ mennyiségét, lehetővé válik pl. a korlátlan lexikon- és szótárhasználat, elolvashatóvá válik a háztartási gépek kezelési utasítása stb. Az iskola által rendelt

készülékből kettő már megérkezett. A vak tanárok ezekkel megkezdték az *Optacon*nal való olvasás elsajátítását. Következő lépés lesz a továbbtanulni szándékozó diákok egyéni tanfolyamainak megtervezése, a módszerek kidolgozása.

A svéd gyártmányú *MAGNIVISION* zárt televíziós rendszerű olvasókészülék a magasabb látásteljesítményű aliglátók számára teremti meg a síkírás olvasásának illetve írásának lehetőségét. A készülék 36-szoros nagyításig tetszés szerinti képet tud adni az optikája alá helyezett szövegről egy átlagos nagyságú televíziós képernyőre. Az olvasó kívánsága szerint a háttér illetve a betű színe változtatható: fekete alapon fehér vagy fehér alapon fekete betűk láthatók. A készülék használata — az egyéni korrekciós illetve az órai differenciált foglalkozások során — értékes adatokat fog szolgáltatni az aliglátók látásmaradványának felhasználhatóságával kapcsolatban.

Az iskolavezetés terveiben még további eszközbeszerzések szerepelnek. Hiszünk abban, hogy a színvonalas alapfokú képzés megvalósításába befektetett anyagi és erkölcsi értékek jól kamatoznak a jövőben, és egyre kevesebb lesz majd az olyan tényező, amely a látássérült fiatalok társadalmi rehabilitációját hátrányosan befolyásolja.

OKTÓBER ELEJÉN MEGNYÍLT A

KONDI KLUB

Minden érdeklődőt szeretettel várunk

**GYÓGYTORNA,
KONDITIONÁLÓ TORNA,
NŐKNEK ÉS FÉRFIAKNAK
EGÉSZSÉGES TESTKULTÚRA
KIALAKÍTÁSA**

Felvilágosítás és jelentkezés minden szerdán és csütörtökön
4–6-ig a tornateremben Vitkay Lászlónénál és
Magyar Károlynénál.

**CÍM: VAKOK ÁLTALÁNOS ISKOLÁJA
ÉS NEVELŐOTTHONA
Budapest XIV., Ajtósi Dürer sor 39.**

Áttekintés a társadalombiztosítás területén hozott új rendelkezésekről

Bevezető

Legutóbb lapunk 1981. júniusi számának mellékletében adtunk tájékoztatást olvasóink részére a társadalombiztosítás helyzetéről. Az azóta eltelt idő alatt számos új rendelet jelent meg, amelyek a társadalmi és gazdasági élet legújabb igényeit figyelembe véve szabályozzák a társadalombiztosítás egyes kérdéseit. Az új rendelkezések a biztosítottak körének bővítésére, egyes betegségi ellátásokra, a nyugellátás megállapításánál alapul vehető szolgálati időre és átlagkeresetre, nyugdíjmelésre. a járulék lerovásra és több más időszerű témakörre terjednek ki. Csupán a legfontosabb rendelkezéseket tudjuk ismertetni T. olvasóinkkal annak érdekében, hogy az itt közöltek adott esetben hasznosítani tudják. Meg kell jegyezni, hogy az alábbiakban ismertetett új jogszabályok (51/1981. Mt. sz. rendelet, 25/1982. Mt. sz. rendelet) túlnyomó többsége nem átmeneti jellegű, hanem az általuk érintett kérdéseket hosszabb időre szabályozzák, ezért tanulmányozásukra a jövőben is feltétlenül szükség lesz.

I. A biztosítottak körének kiterjesztése

1. A mezőgazdasági szövetkezet tagjának közös munkában résztvevő családtagjáról.

Az eddigiek során csak azokra a mezőgazdasági dolgozóakra terjedt ki a társadalombiztosítás, akik tagjai voltak a mezőgazdasági szövetkezetnek, de nem terjedt ki azokra a családtagokra, akik valamilyen oknál fogva nem léptek be tagként a mezőgazdasági szövetkezetbe, bár rendszeresen ott dolgoztak. Az 51/1981. Mt. sz. rendelet az említett családtagokat a biztosítottak körébe vonja 1982. január 1-től. Úgy rendelkezik, hogy a mezőgazdasági szövetkezeti

tag közös munkában résztvevő családtagjának a biztosítása a munkamegállapodás megkötésének — legkorábban a munka megkezdésének — napjától kezdődik és annak megszűnése napjáig áll fenn.

A munkamegállapodás nélkül foglalkoztatott családtag biztosítása azokon a napokon áll fenn, amely napokon a szövetkezetben munkát végez.

Kiegészítő rendelkezés ehhez, hogy a mezőgazdasági szövetkezet tagjának a közös munkában résztvevő vagy korábban részt vett családtagja kérheti azoknak a naptári éveknek — legfeljebb 5 naptári évnek — szolgálati időkénti beszámítását,

a) amelyekben — egykorú okirattal igazoltan — családtagként a közös gazdaságban végzett munkával százötven, nő száz munkaegységet, — 1967. január 1 előtt százhusz, nő nyolcvan munkaegységet, szakszövetkezetnél százhusz, nő nyolcvan munkanapot — teljesített és

b) amelyekre a nyugdíjjárulékot megfizeti.

A társadalombiztosítási járulék fizetésére és biztosítási jogviszony alapján járó szolgáltatásokra vonatkozóan az új jogszabály részletes rendelkezéseket tartalmaz.

2. A kisipari és a magánkereskedői tevékenység gyakorlásában rendszeresen közreműködő segítő családtagról.

A Kisiparosok kötelező nyugdíjbiztosítása 1962. január 1-től, a magánkereskedőké pedig 1970. január 1-től került bevezetésre, azonban segítő családtagjaikra a biztosítás nem terjedt ki. A segítő családtagok egyre jelentősebbé vált szerepére tekintettel az új jogszabály 1982. január 1-től a kisipari és a magánkereskedői tevékenység gyakorlásában rendszeresen közreműködő segítő családtagokat is a biztosítottak

körébe sorolja. Hangsúlyozni kell, hogy a segítő családtag közreműködése rendszeres legyen, mert a nem rendszeres, alkalmoszerű tevékenység alapján a társadalombiztosítás a segítő családtagra nem terjed ki. A segítő családtag tevékenysége akkor rendszeres, ha munkája a napi négy óra időtartamot eléri.

Az új rendelkezés szerint az említett segítő családtag biztosítása a nyilvántartásba vétel napjától a nyilvántartásból történt törlés napjáig áll fenn. Ez a rendelkezés a kisiparos, ill. a magánkereskedő házastársára és bármely más családtagjára egyaránt vonatkozik. Ezzel szemben a segítő családtagként eltöltött idő visszamenőleges beszámítását kizárólag a házastárs kérheti, az egyéb családtagok nem.

A jogszabály ugyanis úgy szabályozza ezt a kérdést, hogy a kisiparos vagy a magánkereskedő házastársra kérheti azoknak a naptári éveknél — legfeljebb öt naptári évnek — szolgálati időnkénti beszámítását,

- a) Amelyeknek teljes tartama alatt a kisipari ill. a magánkereskedői tevékenység gyakorlásában segítő családtagként rendszeresen közreműködött, és
- b) amelyekre a kisiparos, ill. a magánkereskedő utána a társadalombiztosítási járulékot megfizeti.

A házastárs ilyenirányú kérelme nincs időbeli korlátozáshoz kötve. A szóbanforgó segítő családtagok után havi 3000 Ft figyelembe vehető jövedelem alapulvételével a házastárs esetében havi 510 Ft, az egyéb kisegítő családtagok esetében pedig havi 870 Ft társadalombiztosítási járulékot kell fizetni. A járulékfizetési kötelezettség alól meghatározott esetekben mentesítésnek van helye. A házastárs, ill. az egyéb segítő családtag részére járó szolgáltatások kérdését a rendelet ugyancsak részletesen szabályozza.

3. A gazdasági munkaközösség tagjának a munkaközösségben rendszeresen munkát végző segítő családtagjáról.

A gazdasági munkaközösség munkájában nem csak a munkaközösség tagjai, hanem azok

családtagjai is résztvesznek. A kisiparosokhoz és magánkereskedőkhöz hasonló helyzet alakult ki itt is, vagyis a segítő családtagokat nem lehetett biztosításra bejelenteni, s ezáltal több szempontból hátrányt szenvedtek.

A gazdasági munkaközösség tagjának a munkaközösségben rendszeres munkát végző segítő családtagját 1982. január 1-től már be lehet jelenteni biztosításra az illetékes társadalombiztosítási szervhez. A biztosítás ez esetben is a nyilvántartásba vétel napjától a nyilvántartásból történt törlés napjáig áll fenn.

A gazdasági munkaközösség tagjának a munkaközösség munkájában segítő családtagként résztvevő házastársának a társadalombiztosítási jogaira és kötelezettségeire — ha jogszabály eltérően nem rendelkezik — a kisiparosok, ill. a magánkereskedők segítő házastársára vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni. Lényeges az a szabály is, mely szerint szolgálati időnek számít az az idő, amely alatt a gazdasági munkaközösségi tag segítő családtagja biztosított volt, feltéve, hogy erre az időre utána társadalombiztosítási járulékot fizettek.

II. Módosítás a betegségi szolgáltatások területén

A betegségi ellátások tekintetében 1982. január 1-től számos módosítás történt, amelyek közül legjelentősebb a táppénzre, ill. a baleseti táppénzre jogosultak körének kiterjesztése. Így pl. a kisiparosok, magánkereskedők, ezek segítő családtagjai — a házastárs kivételével —, továbbá a szerződéses üzemeltetésű üzlet (egység) vezetője, stb. keresőképtelenségük esetén meghatározott feltételekkel és mértékben vehetik igénybe a táppénz szolgáltatást. A jogosultság feltételei természetesen eltérnek a munkaviszonyban álló, szövetkezeti tagként vagy bedolgozóként biztosítottak esetén előírt feltételektől.

Az új rendeletről csupán azt emeljük ki, hogy a gyermekgondozási segélyben részesülőnek táppénz abban az esetben jár, ha a gyermek gondozására igénybevett fizetésnélküli

szabadságot tartós, 30 napot meghaladó megbetegedése miatt szakítja meg.

Ezt a rendelkezést kell megfelelően alkalmazni akkor is, ha a gyermekgondozási segélyben részesülő személyt a 10/1982. Mt. sz. rendelet szerint a gyermek másfél éves kora után napi négy órát meg nem haladó időtartamban foglalkoztatják.

A biztosítottak körének bővítésére is figyelemmel 1982. január 1-től a terhességi gyermekágyi segélyre jogosoltak köre is bővült.

A temetési segély összege is megváltozott. A korábbi alacsonyabb összegű segély helyett 1982. január 1-től a temetési segély összege földbe temetés esetén 2000 Ft, hamvasztásos temetés esetén pedig 1000 Ft összegre emelkedett.

III. Az önálló kisiparosok és magánkereskedők biztosításának új szabályozása.

Az önálló kisiparosok és a magánkereskedők társadalombiztosítása tekintetében 1982. január 1-től új rendelkezések léptek hatályba, amelyeknek legfőbb vonása az, hogy az eddigi járulékfizetési osztályokat és az egyes szolgáltatásokra való jogosultságot kiszélesítik.

Az új rendelkezés szerint a kisiparosok és a magánkereskedők — a kiegészítő tevékenységet folytatók kivételével — a kisipari, ill. a magánkereskedői tevékenység folytatása miatt a tárgyévet közvetlenül megelőző naptári évben kivetett általános jövedelemadó alapját képező adóköteles jövedelem figyelembevételével I.—XV. osztályba tartoznak és társadalombiztosítási járulékot kötelesek fizetni. A társadalombiztosítási ellátásnál figyelembe vehető havi jövedelmet és a társadalombiztosítási járulék havi összegét az osztályba tartozás alapján kell megállapítani. Az egyes osztályokban figyelembe vehető havi jövedelem és a fizetendő járulék összege a következő:

I. adóköteles jövedelem összege 18 000 Ft-nál nem több; a társadalombiztosítási ellátásoknál figyelembe vehető jövedelem havi összege 1200 Ft; a járulék összege havi 250 Ft.

II. adóköteles jövedelem 18 001—24 000-ig; figyelembe vehető jövedelem havi összege 1600 Ft; a járulék összege havi 340 Ft.

III. adóköteles jövedelem 24 001—30 000 Ft-ig; figyelembe vehető jövedelem havi összege 2000 Ft; a járulék összege havi 450 Ft.

IV. adóköteles jövedelem 30 001—36 000 Ft-ig; figyelembe vehető jövedelem havi összege 2500 Ft; a járulék összege havi 730 Ft.

V. adóköteles jövedelem 36 001—42 000 Ft-ig; figyelembe vehető jövedelem havi összege 3000 Ft; a járulék összege havi 870 Ft.

VI. adóköteles jövedelem 42 001—50 000 Ft-ig; figyelembe vehető jövedelem havi összege 3500 Ft; a járulék összege havi 1050 Ft.

VII. adóköteles jövedelem 50 001—58 000 Ft-ig; a figyelembe vehető jövedelem havi összege 4000 Ft; a járulék összege havi 1200 Ft.

VIII. adóköteles jövedelem 58 001—66 000 Ft-ig; a figyelembe vehető jövedelem havi összege 4500 Ft; a járulék összege havi 1400 Ft.

IX. adóköteles jövedelem 66 001—74 000 Ft-ig; figyelembe vehető jövedelem havi összege 5000 Ft; a járulék összege havi 1550 Ft.

X. adóköteles jövedelem 74 001—82 000 Ft-ig; figyelembe vehető havi összege 5500 Ft; a járulék összege havi 1760 Ft.

XI. adóköteles jövedelem 82 001—92 000 Ft-ig; figyelembe vehető jövedelem havi összege 6000 Ft; a járulék összege havi 1920 Ft.

XII. adóköteles jövedelem 92 001—102 000 Ft-ig; figyelembe vehető jövedelem havi összege 6500 Ft; a járulék összege havi 2150 Ft.

XIII. adóköteles jövedelem 102 001—112 000 Ft-ig; figyelembe vehető jövedelem havi összege 7000 Ft; a járulék összege havi 2320 Ft.

XIV. adóköteles jövedelem 112 001—122 000 Ft-ig; figyelembe vehető jövedelem havi összege 7500 Ft; a járulék összege havi 2550 Ft.

XV. adóköteles jövedelem 112 001 Ft-nál több; a figyelembe vehető jövedelem havi összege havi 8000 Ft; a járulék összege havi 2720 Ft.

Az önálló kisiparosok ill. a magánkereskedők tehát az adóköteles jövedelmüktől függően a fent ismertetett osztályok valamelyikébe tartoznak, s az adott osztálynak megfelelő összegű járulékot fizetik, a társadalombiztosítási ellátások (pl. nyugdíj) megállapításánál pedig ugyancsak az adott osztályban meghatározott jövedelmet kell alapul venni.

Előfordul, hogy az önálló kisiparos, ill. a magánkereskedő egyben gazdasági munkaközösségnek, vagy ipari szaksoportnak is tagja. Ilyen esetekre a jogszabály úgy rendelkezik, hogy az osztályba tartozás megállapításánál a több tevékenységből származó adóköteles jövedelmét együttesen kell figyelembe venni.

A fenti fő szabály alól néhány kivételt is enged a jogszabály, méltányolva az érintett személyek viszonylag szűk kereseti lehetőségét, közvetve pedig a lakosság érdekét.

E szerint a IV. osztálynak megfelelő társadalombiztosítási járulékot köteles fizetni az a kisiparos, ill. magánkereskedő, aki tevékenységét kijelölt településen (városban, községben) adómentesen folytatja.

Kérelmére azonban a társadalombiztosítási igazgatóság (kirendeltség) vezetője engedélyezheti az érdekképviselői szerv (KIOSZ, KISOSZ) által igazolt jövedelmének megfelelő osztály szerinti járulék fizetését. Ez gyakorlatilag a IV. osztálynál alacsonyabb, vagy magasabb járulék osztályba sorolást jelenti.

Jövedelmére tekintet nélkül az I. osztályba tartozik az a kisiparos, ill. magánkereskedő, aki

- a) életkora, csökkent munkaképessége miatt adómentes, vagy
- b) kizárólag vándoripar gyakorlására jogosult.

A járulék fizetéssel kapcsolatban a jogszabály úgy rendelkezik, hogy a társadalombiztosítási járulékot az iparigazolvány, működési engedély, ill. magánkereskedői igazolvány kézbesítésének napját magában foglaló hónap első napjától annak a hónapnak az utolsó napjáig kell fizetni, amelyben

- a) az iparigazolványt, ill. a magánkereskedői igazolványt visszaadják, vagy jogerősen visszavonják,

- b) a kisiparost, ill. a magánkereskedőt jogerős bírósági ítélet alapján foglalkozásának gyakorlásától eltiltják.

Ha a kisiparos, ill. a magánkereskedő meghal, a járulék fizetési kötelezettség az elhalálozás napját megelőző hónap utolsó napjával szűnik meg.

A kisipari, ill. a magánkereskedői tevékenységet özvegyi jogon folytató házastársnak a járulék fizetési kötelezettsége a kisipari, ill. a magánkereskedői tevékenység tényleges megkezdése hónapjának első napjával kezdődik.

Nem köteles járulékot fizetni a kisiparos, ill. a magánkereskedő arra az időre, amíg

- a) táppénzben, baleseti táppénzben, terhességi, gyermekágyi segélyben részesül,
- b) katonai szolgálatot teljesít,
- c) előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztését tölti, vagy szigorított őrizet alatt áll.

A tevékenységének gyakorlását szüneteltető kisiparost, ill. magánkereskedőt — kérelmére — mentesíteni kell a járulékfizetés alól arra a nap-tári hónapra, amelynek teljes tartama alatt

- a) munkaviszonyban áll, ipari szövetkezetnek közös munkahelyen dolgozó tagja, — ha munkaideje a munkakörére megállapított törvényes munkaidőt eléri, vagy
- b) mezőgazdasági szövetkezetnek a tagja, — ha a hónap folyamán legalább 13, nő 8 munkanapot dolgozott.

A kisiparost, ill. magánkereskedőt szülés esetén akkor is mentesíteni kell a járulékfizetési kötelezettség alól, ha terhességi, gyermekágyi segélyben nem részesül.

A mentesítés ilyen esetben is kérelem alapján történik, s a szülés napját magában foglaló hónap első napjától a szülést követő negyedik hónap utolsó napjáig terjedhet.

A mentesítés fenti esetein kívül különös méltányolást érdemlő kivételes esetben a Társadalombiztosítási Igazgatóság vezetője a kisiparost,

ill. a magánkereskedőt — kérelmére — ideiglenesen, vagy véglegesen mentesítheti a járulékfizetési kötelezettség alól.

Mindezek ismeretében utalunk arra az igen lényeges szabályra, miszerint a nyugdíjra jogosultság szempontjából szolgálati időként kell figyelembe venni a kisiparosként és a magánkereskedőként eltöltött időnek azt a tartamát, amelyre a kisiparos, ill. magánkereskedő 1975. július 1. előtt nyugdíjjárulékot, ezt követően pedig társadalombiztosítási járulékot fizetett.

Járulékfizetés nélkül is szolgálati időnek számít a kisiparosnál, ill. a magánkereskedőnél

- a) a táppénz, baleseti táppénz, terhességi, gyermekágyi segély folyósításának időtartama,
- b) szülés esetén a szülés napját magában foglaló hónap első napjától a szülést követő hónap utolsó napjáig eltelt idő.
- c) Elhalálozás esetén a hónap első napjától az elhalálozás napjáig eltelt idő.

A szolgálati idő számítására vonatkozó eme rendelkezéseket nemcsak a saját jogú, hanem a hozzátartozói ellátások alapjául szolgáló ellátások megállapításánál is megfelelően alkalmazni kell.

A szolgáltatások tekintetében új rendelkezés, hogy 1982. január 1-től meghatározott feltételekkel és mértékben a kisiparosok és a magánkereskedők is jogosultak táppénzre, ill. baleseti táppénzre.

Az új jogszabály rendelkezései a kisiparosok és a magánkereskedők által elszenvedett üzemi baleset és az ezzel kapcsolatos jogosultság kérdéseire is kiterjednek.

IV. A gazdasági munkaközösség tagjairól

A lakosság mindennapi igényeit szem előtt tartva, az utóbbi időben a gazdasági élet legkülönbözőbb területein gazdasági munkaközösségek jöttek létre valamely fogyasztási cikk előállítására, vagy szolgáltatás nyújtása céljából. A

gazdasági munkaközösség tagjai — a munkaközösség feladatának megfelelően — az adott szakágazat vállalkozó szellemű képviselőiből tevődnek össze, s a munkaközösségben szervezett formában végzik tevékenységüket. A gazdasági munkaközösség tagjai nemcsak szakmák szerint, de a munkaközösség munkájában való részvétel időtartama tekintetében is különböznek egymástól. Egyes tagok ugyanis főfoglalkozásként, más tagok viszont — munkaviszony, szövetkezeti tagság, kisipari vagy magánkereskedői tevékenység mellett — csak kiegészítő foglalkozásként végeznek munkát a gazdasági munkaközösségben, sőt a gazdasági munkaközösségnek nyugdíjas tagjai is vannak. Ebből következik, hogy egyes tagok esetében a biztosítási, ill. járulékfizetési kötelezettség már a gazdasági munkaközösségi jogviszony nélkül is fennáll.

Az 1982. január 1-től hatályos rendelkezés szerint a gazdasági munkaközösség tagjának a társadalombiztosítási jogaira és kötelezettségeire — ha jogszabály eltérően nem rendelkezik — a kisiparosokra, ill. a magánkereskedőkre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Ennek megfelelően a gazdasági munkaközösség tagja — a kisiparosokkal és a magánkereskedőkkel azonos módon — a tárgyévét közvetlenül megelőző naptári évben elért adóköteles jövedelme után, az adóköteles jövedelemnek megfelelő osztály szerint köteles a társadalombiztosítási járulékot fizetni. Ez gyakorlatilag úgy történik, hogy a gazdasági munkaközösség a tag évi adóköteles jövedelmét és osztályba tartozását megállapítja, a járulékot a tag jövedelméből levonja, és azt az illetékes társadalombiztosítási igazgatósághoz (kirendeltséghez) átutalással befizeti. Ha a tagnak a járulékfizetés esedékességekor jövedelme nincs, a munkaközösség köteles ezt megelégedezni.

A jogszabály kimondja, hogy szolgálati időként kell figyelembe venni a gazdasági munkaközösség tagjaként eltöltött időnek azt a tartamát, amelyre a tag társadalombiztosítási járulékot fizetett.

A gazdasági munkaközösség tagjai — ha a jogszabály másként nem rendelkezik —, a kisiparosoknál, ill. a magánkereskedőknél megha-

tározott feltételekkel és mértékben jogosultak a társadalombiztosítás szolgáltatásaira.

V. Az ipari és a mezőgazdasági szakcsoport tagjairól

Egyes termékek előállítására vagy szolgáltatás nyújtására ipari, ill. mezőgazdasági szakcsoportok alakultak. A társadalombiztosítás az említett szakcsoportok tagjaira is kiterjed.

Az ipari szakcsoport tagjainak biztosítása az önálló kisiparosokkal azonos módon történik, vagyis a járulékot az adóköteles jövedelmüknek megfelelő osztályba sorolás szerint kötelesek fizetni. Az az időtartam, amely alatt az ipari szakcsoport tagja járulékot fizetett, szolgálati időnek minősül. A különféle szolgáltatások feltételeit a jogszabály az ipari szakcsoport tagja esetében is részletesen szabályozza.

A mezőgazdasági szakcsoport tagja havi 600 Ft társadalombiztosítási járulékot köteles fizetni, s ennek alapján a társadalombiztosítási ellátások megállapításánál havi 3000 Ft jövedelmet kell alapul venni. Szolgálati időnek számít az az idő, amelyre a mezőgazdasági szakcsoport tagja járulékot fizetett.

A mezőgazdasági szakcsoport tagja kérheti azoknak a naptári éveknek — legfeljebb 5 naptári évnél — szolgálati időkénti beszámítását.

- a) amelyekben tagsága teljes éven át fennállt, a tagsági viszonyal összefüggő mezőgazdasági kistermelői tevékenységéből származó jövedelme a 36 000 Ft-ot elérte és
- b) amelyekre az előírt társadalombiztosítási járulékot megfizeti.

Az ipari és mezőgazdasági szakcsoport tagjainak a társadalombiztosítás szolgáltatásaira való jogosultságának feltételei természetesen eltérnek a munkaviszonyban álló dolgozók esetében megszabott feltételektől.

VI. A közszolgálati idő beszámításának egyszerűsítése

A 25/1982. (május 28.) Mt. sz. rendelet jelentős mértékben egyszerűsíti a közszolgálatban el-

töltött idő nyugdíjra jogosító időként való beszámítására vonatkozó eddigi szabályokat az alábbiak szerint.

Szolgálati időnek számít az 1929. január 1. és 1951. december 31. között közszolgálatban töltött idő, valamint egykorú okirattal igazolt az az idő, amelyet nyugdíj-jogosultság vagy korpótlék és szabadságidő szempontjából 1952. január 1. előtt a közszolgálati időbe beszámítottak.

Az utóbbi fordulattal kapcsolatban megjegyezzük, hogy ha a korpótlék és szabadságidő szempontjából való beszámítás 1952. január 1. után történt, a közszolgálati idő beszámításának alapjául már nem szolgálhat. Ilyen esetben a közszolgálati időt kizárólag korabeli okirat alapján lehet szolgálati időként figyelembe venni.

Fentiekkel függ össze az az új rendelkezés is, miszerint szolgálati időnek számít a szerzetes rendi tagként pedagógus munkakörben eltöltött idő is.

A nyugdíjigénylők számára mindkét rendelkezés előnyös.

VII. A nyugdíj összegének kiszámításánál figyelembe vehető havi átlagkereset összeghatárának felemelése

Az eddigiek során a nyugdíj összegének kiszámításánál alapul szolgáló átlagkeresetből — noha több is volt ennél — legfeljebb havi 10 000 Ft-ot lehetett figyelembe venni, s a ténylegesen kapott munkabérnek ezt meghaladó része a nyugdíj összege szempontjából már nem kerülhetett beszámításra. A bányaiparban, a kohászatban és más ágazatokban — főként a három műszakban dolgozók részére bevezetett pótlék, az ösztönző bérfelvezetés következtében — a dolgozók az utóbbi években havi 10 000 Ft-nál magasabb munkabért értek el. Ez a tendencia a jövőben mindinkább szélesebb körűvé válik. Ilyen körülmények között időszerűvé vált az említett 10 000 Ft-os megkötöttség feloldása.

A 6/1982. Mt. sz. rendelet 1982. január 1-től a kérdést a következők szerint szabályozza.

Ha az öregségi nyugdíj összegének alapját képező havi átlagkereset 10 000 Ft-nál több a 10 001-től 12 000 Ft közötti átlagkeresetrész 90%-át,

a 12 001-től 14 000 Ft közötti átlagkeresetrész 80%-át,

a 14 001-től 16 000 Ft közötti átlagkeresetrész 70%-át,

a 16 000 Ft feletti átlagkeresetrész 60%-át kell az öregségi nyugdíj megállapításánál figyelembe venni.

Ezt az új rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy az irányadó időszakban elért havi átlagkereset 10 000 Ft-ig terjedő részét teljes egészében, míg a 10 000 Ft-ot meghaladó részét — 2000 Ft összegű kategóriánként — fokozatosan csökkentett mértékben kell figyelembe venni.

Az alábbi szemléltető példa világosan mutatja, hogy az új jogszabályt hogyan kell alkalmazni a gyakorlatban.

Az irányadó időszakban a dolgozó ténylegesen kapott, s a munkáltató által is igazolt havi átlagkeresete 20 000 Ft volt.

Ebből

a) a 10 000 Ft-ig terjedő részt teljes egészében,
— tehát 10 000 Ft-ot,

b) a 10 001-től 12 000 Ft-ig terjedő rész 90%-át,
— tehát 1800 Ft-ot,

c) a 12 001-től 14 000 Ft-ig terjedő rész 80%-át,
— tehát 1600 Ft-ot,

d) a 14 001-től 16 000 Ft-ig terjedő rész 70%-át,
— tehát 1400 Ft-ot,

e) a 16 000 Ft feletti rész 60%-át,
— tehát 2400 Ft-ot,

összeadva: összesen 17 200 Ft havi átlagkeresetet kell a példabeli dolgozó nyugdíjösszegének megállapításánál alapul venni.

A már nyugdíjban részesülők számára lényeges az a rendelkezés, hogy azt a nyugellátást, amelyet korábban a havi átlagkereset 10 000 Ft-ban történt korlátozásával állapítottak meg, — a megállapításkor egyébként figyelembe ve-

hető kereset alapján — a fent ismertetett új szabályok szerint, külön kérelem nélkül ki kell egészíteni.

Ez gyakorlatilag az átlagkereset utólagos kiszámítását, ill. a nyugdíj összegének újbóli megállapítását jelenti. Az így kiegészített ellátás 1982 január 1. előtti időre nem jár.

A havi átlagkereset 10 000 Ft-nál magasabb összegben történő beszámítására vonatkozó új szabályokat nemcsak a saját jogú, hanem a hozzátartozói nyugellátások megállapításánál alapul szolgáló öregségi, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj összegének kiszámításánál is alkalmazni kell.

VIII. A nyugdíjemelésről

Az 1982. naptári évben első ízben január 1-től került sor nyugdíjemelésre, amikor is mindennemű nyugellátást és egyéb rendszeres ellátást 2%-kal, de legalább havi 100 Ft-tal fel kellett emelni. Ezzel kapcsolatban az emelést szabályozó 18/1981. Mt. sz. rendeletnek csupán arra a rendelkezésére utalunk, mely szerint ha a nyugdíjas két vagy több nyugellátásban, ill. egyéb ellátásban részesül, a 2%-os emelés szempontjából az együtt folyósított nyugellátások, ill. egyéb ellátások együttes összegét kell alapul venni. Ezt azért hangsúlyozzuk, mert az 1983 január 1-től történő nyugdíjemelés során is így kell majd eljárni. Az új minimumösszegek és összeghatárok leírását mellőzve itt csak annyit jegyzünk meg, hogy 1982 január 1-től az öregségi és a III. csoportbeli megrokkánás alapján járó rokkantsági nyugdíj minimum összege havi 1760 Ft-ra, a vakok személyi járadéka pedig havi 1430 Ft-ra emelkedett.

Ez év április 1-től havi 50 Ft-tal ki kell egészíteni

a) az 1971 január 1. előtti időponttól megállapított öregségi, baleseti, rokkantsági nyugdíjat, továbbá özvegyi, szülői nyugdíjat és árvaellátást,

b) azt az özvegyi, szülői nyugdíjat és árvaellátást, amelynek a megállapításánál 1971 január 1. előtt megállapított öregségi vagy rokkantsági nyugdíj szolgált alapul,

c) az 1971 január 1. utáni időponttól megállapított I. és II. rokkantsági csoport szerinti rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat, valamint a munkaképtelenségi járadékot és a növelt összegű munkaképtelenségi járulékot.

(Félreértés elkerülése érdekében itt megjegyezzük, hogy az 1971 január 1. utáni időponttól megállapított III. csoportbeli rokkantsági nyugdíjhoz a havi 50 Ft kiegészítés nem jár.)

d) A vakok személyi járadékát, a hadigondozási pénzellátást és a központi szociális segélyt, ha azokat önállóan folyósítják. Így a vakok személyi járadéka — ha a jogosult személy az a—c) pontokban felsorolt ellátások valamelyikében nem részesül, — 1982. április 1-től havi 1480 Ft-ra emelkedett.

A rendelet ugyanis kimondja, hogy a havi 50 Ft kiegészítés ugyanazon személy részére csak egy jogcímen jár.

1982 április 1-től — meghatározott esetben — a házastársi pótlék kiegészítésére is sor került.

E szerint az 1970 december 31-e utáni időponttól megállapított nyugellátáshoz járó házastársi pótlék összegét havi 50 Ft-tal, havi 600 Ft-ról havi 650-re kell felemleni.

Ebből nyilvánvaló, hogy a házastársi pótlék összege, — kiegészítés nélkül — továbbra is havi 600 Ft marad azoknál a nyugdíjasoknál, akik 1971 január 1. előtt megállapított öregségi, rokkantsági nyugdíjban vagy munkaképtelenségi járadékban részesülnek. Ezeket a nyug-

díjasokat még sem éri sérelem, mivel a havi 50 Ft kiegészítést ők a fentebbiek szerint a saját jogú nyugellátásukhoz megkapták.

Ezzel egyidejűleg havi 50 Ft-tal havi 2550 Ft-ról havi 2600 Ft-ra emelkedett az az összeghatár, ameddig az öregségi és rokkantsági nyugdíjhoz házastársi pótlék állapítható meg. Az említett havi 2600 Ft új összeghatár az 1982. évet követően évenként 100 Ft-tal fog emelkedni, így tehát 1973. január 1-től már havi 2700 Ft lesz.

Az itt tárgyalt havi 50 Ft kiegészítést az alábbi két határösszeg szempontjából figyelmen kívül kell hagyni.

a) Ameddig a sajátjogú nyugellátás és az özevgyi nyugellátás együttesen folyósítható. Ez 1982-ben havi 2050 Ft.

b) Ameddig az öregségi és a rokkantsági nyugellátás munkaviszony, szövetkezeti tagsági és bedolgozói jogviszony fennállása alatt is korlátozás nélkül foyósítható. Ez 1982-ben havi 1920 Ft.

1982 augusztus 1-től további nyugdíjmelés történt, melynek során a havi 2000 Ft-ot meg nem haladó összegű nyugellátásoknak és egyéb rendszeres ellátásoknak havi 40 Ft-tal való kiegészítésére került sor. Az erre vonatkozó rendelet e tájékoztató összeállításáig még nem jelent meg, ezért azt ismertetni nem áll módunkban. E nélkül is tisztázott kérdés azonban, hogy a vakok személyi járadéka — ha a jogosult egyéb ellátásban nem részesül —, 1982 augusztus 1-től havi 1520 Ft-ra egészült ki.

Dr. Kovács Miklós



hirdetések



176 cm, magas, 38 éves, barna hajú, elég jó megjelenésű, gyengénlátó elvált férfi vagyok. Megismernék hasonló adottságú kedves hölgyel házasság céljából. Lakás megoldható.

„Szeretetre vágyom” jelígre kérem a leveleket a szerkesztőségbe.

Eladó 300 forintért egy 31 reliefből álló, új állapotú atlasz, mely az NDK-t, az NSZK-t és Nyugat-Európát ábrázolja. Érdeklődni lehet a szerkesztőségben (210-440), vagy a 686-112-es telefonon.

28 éves, alig látó, balatoni lakással rendelkező, elvált férfi; keresi korban hozzáillő, szolid, házas, gyengénlátó nő ismeretségét házasság céljából. Leveleket pontírással „Megértő társ” jelígre kér a szerkesztőségbe.



Rossz egyedül!

(A „JELADÁS” Társkereső Munkaközösség tájékoztatója.)

Az élet teljességét, az ember kiegyensúlyozottságát sok minden biztosíthatja, kinek-kinek egyénisége, érdeklődése, céljai szerint, de többségünk számára ehhez nagyon fontosak a családi, házastársi, férfi és nő közötti kapcsolatok is. A kapcsolatteremtést sok egyéni körülmény nehezíti. Ezért alakult ki a társkeresés szervezett formája, melyben a társkeresők széles körből, a kapcsolatteremtéshez segítséget kapva választhatnak magukhoz illő társat. Nem véletlen tehát, hogy a házasságközvetítésnek évezredek hagyománya van. Munkaközösségünk ezeknek a hagyományoknak a tiszteletbentartásával, a modern hazai és külföldi tapasztalatok felhasználásával alakította ki munkamódszerét. A megfelelő társak kikeresését a korszerű számítástechnikai megoldások felhasználásával végezzük.

I. MIT TESZ A „JELADÁS” AZ ÖN ÉRDEKÉBEN?

- A megbízástól számított egy éven át társat keressük Önnek, további egy éven át pedig másoknak ajánlható ügyfélként nyilvántartjuk;
- Megbízóink kívánságait szem előtt tartva, nyilvántartásunk alapján, megküldjük a hozzájuk illő lehetséges társak címét;
- Olyan lehetőséget adunk a társválasztáshoz, melyet Ön egyedül, véletlenszerűen nem tud megvalósítani;
- Kizárjuk, hogy olyan emberekkel találkozzék, akik már eleve nem felelnek meg igényeinek;
- Megkíméljük Önt az időpazarlástól és a sorozatos csalódástól;

— Rendszerünk alapján olyan társat ajánlunk, aki rendelkezik az Ön alapvető igényeinek megfelelő adottságokkal.

II. MI AZ, AMI NEM RAJTUNK MŰLIK, ÉS MIBEN KELL EGYÜTTMŰKÖDNÜNK?

— Csak megbízóink köréből tudunk társat ajánlani, és előfordulhat, hogy, akit Ön keres, megbízásakor még nincs körükben. A keresést azonban a megbízást követő első évben többször is megismételjük az adatlapon megadott kívánságai szerint. Így nagy valószínűséggel megtaláljuk a később jelentkezők között a megfelelő társat.

Az első év letelte után további egy évig Ön még nyilvántartásunkban marad, mint közvetíthető társkereső. Ez esetben a címeiket már nem Önnek küldjük, hanem a másik félnek, aki jelentkezhet Önnél, de csakis az Ön által megadott módon. Ha az első év elteltével úgy dönt, hogy ne csak ajánljuk másnak, hanem továbbra is elsősorban az Ön számára végezzünk kereséseket, új megbízást kell részünkre adnia.

- A társkapcsolatok kialakításához mi segítséget nyújtunk, de végül is Ön választ. Kettőjükön múlik, hogy kapcsolatuk milyen tartalmas és tartós lesz.
- Kérdéseinkre az adatlapon őszintén kell válaszolnia, mert ha a megismerkedés után derült ki, hogy valótlan adatot közölt, társát el fogja veszíteni, mi pedig semmit nem tehetünk az Ön érdekében, sőt olyan személyként tartjuk nyilván, akitől megbízást többé nem fogadhatunk el.

— Amennyiben a megfelelő társat megtalálta, vagy bármely más okból szolgáltatásunkra tovább nem tart igényt, kérjük levélben értesíteni, hogy a közvetítést szüntessük meg.

III. KITŐL FOGAD EL MEGBÍZÁST A „JELADÁS”?

- 18 éven felüliektől;
- akik nem élnek házasságban;
- nem alkoholisták;
- nem elmebetegek.

IV. HOGYAN LEHET MEGBÍZÁST ADNI A „JELADÁSNAK”?

Ha úgy döntött, hogy belép körünkbe, szíveskedjék a tőlünk kapott Adatlapot és MEGBÍZÁST kitöltve és aláírva címünkre visszaküldeni, és ezzel egyidőben a mellékelt csekken 300,— Ft közvetítési díjat befizetni. Ezt követően azonnal nyilvántartásba vesszük és megkezdjük a társkeresést.

Szolgáltatásunk a megbízási időtartam lejártával, illetve az Ön lemondásával szűnik meg.

Biztosítjuk, hogy a megbízást teljes titoktartással kezeljük, leveleinken cégjelzést nem tüntetünk fel. Nem adunk Önről felvilágosítást senkinek, még legközelebbi hozzátartozójának sem.

Bízunk abban, hogy a közreműködésünkkel megtalált társal nemcsak egy tartalmas kapcsolatot biztosítunk, hanem a házasságkötését is elősegítjük.

**A „JELADÁS”
Társkereső Munkaközösség
Állandó üzenetfelvevő:
857-676**

**Levél cím:
1021 Budapest,
Tárogató út 87—89**

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gergelys Ferenc: Közlekedési rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Kiss Mihály: Kulturális rovat

Váradi Péterné: Női rovat

Dr. Vas Tibor: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

Oldal

	JALTA NEM VITA TÁRGYA II. RÉSZ	1
<i>Szemerédi István:</i>	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	3
<i>Kiss János:</i>	BALATON-PARTI TUDÓSÍTÁS	3
<i>Szemerédi István:</i>	NEKROLÓG	3
<i>Várvölgyi János:</i>	HÍREK KOMÁROM MEGYÉBŐL	3
<i>Nagy Károly:</i>	MISKOLCI SORSTÁRSÁK VENDÉGSZEREPLÉSE SZOMBATHELYEN	4
<i>Dr. Bodor Ödön:</i>	VAK ESZPERANTISTÁK JUBILEUMI KONGRESSZUSA LAPSZEMLE FELHÍVÁS	4 5 5
<i>Dr. Szilágyi Vilmos:</i>	A NEMI SZEREPEK VÁLTOZÁSA FUMIKO SUZUKI MUNKÁJÁRÓL	6 7
<i>Dr. Rába Lilla:</i>	ISMERETEINK AZ IDEGHÁRTYA-LEVÁLÁSRÓL BESZÉLGETÉS HEGEDŰS GÉZÁVAL JUHÁSZ IMRE VERSEI	8 10 12
<i>Menczer Erzsébet:</i>	FURULYASZÓ A TELEFONKÖZPONTBAN	12
<i>Gerdelys Ferenc:</i>	ÁRPÁD HÍD BESZÁMOLÓ A VKKSZ TAGGYÜLÉSÉRŐL	13 13
<i>Bacsik László:</i>	MAGNÓSOKNAK MAGNÓRÓL VENDÉGSIKER BUDAPESTEN ROLL-BALL BEMUTATÓ SAKKHÍRADÓ	14 15 16 16
<i>Lak István:</i>	BARANGOLÁS NYUGAT-DUNÁNTÚLON	16
<i>Dr. Csocsán Lászlóné:</i>	ÚJ TECHNIKAI SEGÉDESZKÖZÖK A VAKOK ISKOLÁJÁBAN MEGNYÍLT A KONDI KLUB	18 18 18
<i>Dr. Kovács Miklós:</i>	ÁTTEKINTÉS A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS TERÜLETÉN HOZOTT ÚJ RENDELKEZÉSEKRŐL HIRDETÉSEK	19 19 26

ISSN 0209-6765

A VAKOK ÉS GYENGENLÁTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSEGEINEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. VAS TIBOR ELNÖK

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNA ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

82 4997 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor igazgató

